

Ekologická výchova
nejmenších a malých
Námětník

BODLÁK

Bodlák

*Bodlák stojí jako k boji,
samá osten, samý hroť.
Brundibále, uleť dále,
aby ses nám nenabodl!*

*Ale všechny vosy, včely,
i ten čmelák brundibál
jenom zlehka zabzučeli:
"Kdopak by se bodlin bál!"*

*A ty vosy med si nosí,
med a pel si vytáčí,
dokud kanou. Na shledanou
na nejbližším bodláči!*

J. Urbánková

Pcháč

*Sám to nevím, proč a zač
říkají mi lidé pcháč.
Ač se na svět nemračím,
pletou si mě s bodláčem.
Což se ježím v bodlinách,
aby ze mne měli strach?*

*"Už se nezlob, vím žeš pcháč,
kde rosteš a co jsi zač,
ale k bodláčkům máš blíž
nežli k růži. Nemyslíš?"*

H. Průchová

Bodáky a bodláči

*Přepadl mě
u silnice
přepadl mě bodlák,
propíchal mi
nohavice
pak útočil
na zajíce
a byl samý bodlák.*

*Proč ten bodlák
s každým válčí
na bodáky,
na bodláči,
co mu vadi,
co by chtěl,
když fu není
nepřítel.*

M. Černík

BORŮVKY

Borůvky

*Markéta má místo tváří
borůvkové koláče.
Slzičky jí z očí září,
je jí trochu do pláče.*

*Směje se jí černý blín,
že je jako mouřenín.
Za tři borůvkové pusy
studánka ji umýt pustí.*

V. Fischer

Bodlák

Vypravili jsme se na lov čmeláků.
Usedají na bodláky jako do bavlnky
a pohybují hlavou, jako by něco okopávali.
Proč je bodlák tak strašný na pohled!
Právě jako ti čmeláci.
Když pozoruji čmeláka a když voní bodlák,
mám sladko v ústech.

V. Nezval

Bodlák

Platan, jasan, javor, klen,
slunce stoupá z bílých plen.
Zlatou barví okraj lesa,
v čisté dálce zvolna klesá
nad obzory níž a níž.
Hejna ptáků táhnout zříš.

Hledíš dlouho za ptáky.
U cest kvetou bodláky.
Na bodláku čmelák bzučí,

domov vzal tě do náruči,
vítr zpívá na šalmaj:
"Hraj si, hochu, hraj si, hraj!"

Bodlák ježí drsný květ,
zde ti patří celý svět.
Zde je spřízněn s každým
tvorem,
s modrou dálkou nad obzorem,
do které ti zmizel pták.
Hledíš tiše na bodlák,

F. Nechvátal

Bodláku, smekám před tebou, osamělý rytíři!
Ale dej pozor na křídla,
na bílá křídla motýlů
a větrných mlýnů.

Arnošt Vaněček

Lopuch

Která je rostlina nejveselejší
na celé zahradě zdejší?
Jen ohlédni se po lopuchu,
jak od ucha se směje k uchu
ten smíšek veliký,

ze prý je kytka k pohledání,
ač nevoní, nekvete pro divání,

však pro děti že vždycky mívá
hračku,

z těch velkých lupenů
že budou deštníky
a ze všech pcháček semenáček
pro švandu pichlavé knoflíky!

J. Urbánková

BRUSINKY

Brusinky

Na horských svazích bobulky rudé,
jako bys rozsypal korály,
ve vřesu, na trávě rdějí se všude,
srpnovým sluncem uzrály.

Korály, korály na tenké niti,
kolik jich nasbíráš do džberu?
Z lesklého listí brusinky svítí,
nahořklé jahůdky severu.

J. Urbánková

Hádanka

Protože má žezlo,
do hlavy mu vlezlo,
že je mocný král.
Ale pozor, pane králi, aby ti to žezlo
osel s chutí neschroustal

(bodlák)

FIALKA

Fialka

zavoněla fialenka,
rozvíla se do rána,
zavoněla zpod okénka,
v hustém listí schována.

Zazpívali všichni ptáci,
že už kvete fiala,
a maminka při své práci
tichounce se usmála.

J. Urbánková

Fialka

Včela políbila medovými ústy malou nafialovělou pusinku,
zavěšenou na tenký stonek. Je to pusinka rajských vůní, jsi
to ty, fialko. Tvoje našpulené rty zpívají tak něžně, že to není
slyšet, že to jen voní.

V. Nezval

Fialka psi

Na chudých stráních u
potoka,
jak vypadla by z tvého oka,
psi fialka se modrá v tmě.
Kolečko slunce nad ní vrní
a přes poledne zahřívá ji,
aby nám kvetla dlouho v máji,
aby ji mrazík nepopálil,
když na ni duben snížek valil.

Statečná, skromná ještě více,
přečkala všechny plískanice.
Smála se modrým očkem
vráně
a teď jsou modré celé stráně.
U potoků a v každém hloží
ten modrý smích se všude
množí,
pojdme si, děti, někam hrát,
a fialkou se nám jaro vrátí!

F. Nechvátal

Lopuch pavučinatý

Na pustém místě rozbil místo rozbil svůj stan nerudný
otrapa. Nečeká na souhlas a hned krámuje jako doma a roz-
tahuje halabala veliké listy a - tu máte, děcka, přinesl jsem
vám paraplátka a tady misu, to koukáte, co? A zvedá se do vý-
še, nic nedbá na to, že jim leďakdo opovrhne. Že nemá šarm
a glanc a jak se ještě všem těm světáckým vlastnostem říká?
No bůže, však to nepředstírá. Je rytířem chudoby. Stačí
mu pustý kout a světlá obloha a on, nezávisle na mině-
ní všech, vytvoří svérázné kuličky. Něžně je obalí hebkými
vlákny, aby nebyl v turnajích nikdo zraněn, a pak nastane
slavná doba podzimního klání a kočičin. Jak se děti přiblíží,
přisíje jim kuličku na gatě a je z toho švanda a vzplanou bitky.
Ale i ten čas pomine a on zůstane opuštěný, sám, směsice
bláznovství a prostoty.

Olga Hejná

Fialka a vlčí mák

*Fialka roste v křovi
a v hloží podle cest
a víchr únorový
ji nechá růst a kvést.*

*A vlčí mák pln pýchy
nad role vznáší květ,
a první větřík z liché
jej roznes v širý svět.*

J. V. Sládek

Hádanka

*Je celá fialová, v trávě se lehko schová,
včelkám to ale nevadí, vůně ji stejně prozradí.*

(fialka)

DIVIZNA

Divizna

*Divizna, zlatá divizna,
každý se diví, kdo ji zná:
Na skále, ve strmé strži,
jak se tam drží?*

*Kořinky k zemi přisátá,
vysoko zdvihá poupata.
Lékárník Slunce v ní tavi
léčivé šťávy.*

J. Urbánková

*Už jste viděli babičku spící v lese?
Byla celá žlutá, jako by ji zaklel pták,
jenž kráká.*

*To jsme ještě neviděli. Viděli jsme však
diviznu, kvetoucí na pokraji lesa.
Byla celá žlutá, jako by ji zaklel pták,
jenž kráká: krá, krá.*

V. Nezval

HEŘMÁNEK

Heřmánek

Když zavoní někde heřmánek, narodí se dělátko.

Budeme sedět pod vysokým oknem a najednou vyletí záclona. Pak zapláče tenký hlásek.

Anebo se starší bratr o pouti přejí. Bude schoulen a bude mu do pláče. Když se zeptáme, proč se tak zašklebil, rozkřikne se na nás a poběží domů.

Sotva se vrátíme ze zahrady, bude u nás po celém domě vonět heřmánek. Starší bratr bude v postýlce a bude celý bílý. Když kvete heřmánek, hráme si na lékaře a že nás něco bolí. Pak si lehneme naznak, přivoníme k heřmánekovému kvítku a nebolí nás nic. Jdeme si hrát s panenkou, jako že se narodila.

V. Nezval

HOUBY

Houby

Muchomůrky se mi líbí,
ty jsou hezčí nežli hříby,
jako panenky si stojí
v krásně vyšívaném kroji,
ale hříby břicháči
vždy se k zemi přitlači.

F. Hrubín

Na houby

Náš táta šel na houby,
on tam někde zabloudí.
Nezabloudí, neboj se,
on vám houby přinese.

J. Lada

Lesní cesta

Loď v dvacátém století
do neznáma odletí.

Já usednu do mechu
pro svou vlastní potěchu.

Půjdu lesem na hříby,
mně tu pranic nechybí.

Nikdy jsem se nenadál,
že ta cesta vede dál.

Vily prý tam zvečera
tančí kolem jezera.

Počkám na ně, uvidím.
Je to mlha, nebo dým?

F. Nechvátal

Houbaři

Až hrom v lese zatroubí,
půjdem s tátou na houby.

Až hrom v horách zatříská,
přelezeme skaliska.

Nechť hrom bije, půjdem dál,
kdopak by se spršky bál?

Slunce ve vši nádheře
vysvitlo zas na keře.

Každý z nás je zmoklý mrož,
hub neseme plný koš.

F. Nechvátal

Hříbek

Hříbek roste u cesty,
děti, těšte se!
Kdo ho první uvidí,
ten ho přinese.

Eva Suderová

Muchomůrka

V černém lese zvaném Hůrka
červená se muchomůrka,
červená se panenka,
že ji kouká sukénka,
červená se, moc st stydí,
že jí soused hříbek vidí.

Heřmánek

Otrhánku,
heřmáнку,
pocuchaný od vánku,
natrhám tě do džbánku
na slunečné mezi.

Rozemnu tě ve dlani
a vyprosím na stráni
všechna zařikávání,
která v tobě vězí.

Každého, kdo churaví,
každého, kdo stůně,
potěší a uzdraví
heřmánková vůně.

V. Fischer

Hříbek

Znám se s roztomilým
kloučkem,
schovává se pod kloboučkem,
celé dny ho děda mech
nosí lesem na zádech.

Kdopak je to? Sám tu není,
bratříčků na k nespočtení.
Nedá se ti jenom tak,
chceš-li ho mít, zbystři zrak!

Čekáš marně v hustém smrči,
sám klobouček nevystřčí,
nezavolá: Jeničku,
chci do tvého uzlíčku!

F. Hrubín

Hříby

Kdyby
rostly hříby
v naší ulici,
nasbíral bych si jich
plnou čepici.
Ale ony rostou v lese,
mlčí, žádný nepohne se,
polichu se krčí v mlázi,
a tak žádný nenacházím.

Kdyby
rostly hříby
podél chodníků,
nasbíral bych si jich
sedm košíků.
Ale ony rostou v mechu
muchomůrkám pro potěchu,
ale ony rostou v mlázi,
a tak žádný nenacházím.

V. Fischer

Hostina v lese

Pod duby na paloučku
Hříb a hříbečky se sedly.
Najdi ho, chytrý kloučku!
Rostou tam také bedly.

Rostou tam muchomůrky
v smrči na kraji lučin.
Rosa dá perel šnůrky
pavoučkům do pavučin.

V břízkách jsou křemenáci,
kozák si sedl k lisce.
Lešem och v mechu kráčí,
v houštinách hledá ryjce.

Jahody na výsluní,
maliny z pasek voní.
Lešem to náhle duní,
v dálce se bouře honí.

Holoubek dosud vrká
na doučku v hloubi lesa:
ztrácí svá šedá brka,
když vzlétá na nebesa.

F. Nechvátal

Houby

Můj venkovský děda
mí ráno dospat nedá.
"Vstávej! Už rostou!"
šeptá mi tše do spaní.
Jdem spolu rosou,
letním svítáním,
košíky v rukou
a v kapsách skrojky chleba.
V lese pak bedly, klouzky a
hříbky
smeknou před námi klobouky.
Projdeme s dědou všechny
palouky
a slunci nastavíme záda.
Dnes houby rostou!
A já je hledám ráda.

Magdaléna Propperová

CHRPA

Chřpa

V poli se směje
modroučké býlí.
Kdopak to seje
chrpu do obilí,
do pšenky, ječmene,
do žita?

Vítr ji seje,
hospodář sklídí.
Nejlíp se směje
pro radost lidí
ve věnci k dožinkám
uvitá.

J. Urbánková

Chřpa

Obilí dožrálo. Klasý se vlní jako moře.
Modré nebe, modrá noc, den bílý, modré hvězdy se třpytí
na obilí. Jsou to chrpy.
Obilí dožrálo. Klasý se vlní jako moře.
Chrpy modré svíčky za dušičky.

V. Nezval

Hádanky

Má to klobouček, jednu nožičku,
pěkně si sedí v mechu v lesíčku.

(Hřib)

Sedí si děda pod bouček, stáh' si přes oči klobouček.

(Hříbek)

Drží panna parapličko,
schovává si pod ním líčko.

(Muchomůrka)

Stojí v lese mužíček tiše jako pěna,
má kabátek černý jen tak přes ramena.
Na kabátě samá tečka.
Jestlipak ta hádanečka
bude rozluštěna?

(Muchomůrka)

Ještě jeden mužíček vykukuje z křoví,
má na hlavě klobouček celý sametový.
Než ten klobouk z hlavy smekne,
jestlipak nám někdo řekne,
kdo si v mechu hoví?

(Hřib)

Stojí v lese krasavice v puntíkovém kloboučku,
má jen jednu nožičku.

(Muchomůrka)

Pod břizou stojí,
nože se bojí,
hlavičku má červenou
a nožičku šedavou.

(Křemenáč)

Pod listím se narodily,
po lese je posbírali,
nožičkem je očistili
a s vajíčkem usmažili.

(Houby)

Chrupa čekánek

Čeká chrpa čekánek,
snad se ani nedočká,
až přiletí babočka
z modrých květů čekanek.

Když motýly nezláká
s křídly jako z hedvábí
snad alespoň přivábí
bručivého čmeláka.

H. Průchová

Čekanka

Čekanko, čekanko,
jaké jméno máš?
Čekáš na někoho,
nebo nečekáš?

Jsi tak modrá
podle nebe,
nebo nebe
podle tebe?

J. Čarek

O parádivé bedličce

Byla jedna krásná zelená louka. Rostlo tam plno kvítí a na kraji té louky byla od sluníčka vyhřátá mez se šipkovou růžičkou a za tou mezi stál les. Na kraji toho lesa byl z jehličí takový kopeček a když se děti podívaly blíž, tak po tom kopečku pořád cosi běhalo sem tam, sem tam. Co to bylo? No ano, mravenci tam měli dům. Takhle tam běhali (po čtyřech). Nosili mamince dříví, vůbec do sebe nevráželi a každý měl svou cestičku. (My to také zkusíme.)

Jednou se ale sluníčko schovalo za veliké mračno a začalo pršet. Všichni mravenečci utíkali domů (my to také zkusíme).

Jenom jeden, ten nejmenší Šmudlíček, byl moc daleko a byl už zmoklý. Jak tam tak utíkal, tak najednou uviděl v mechu stát takový deštníček. Stálo to na bílé nožičce a mělo to pěkný klobouček. Co to ale bylo, děti? Ano, byla to houba. Říká se jí bedla. Nebyl to hříbek, ten má čepičku více přes uši, ale tohle byla jiná houba. Říká se jí bedla. Má takový široký klobouček a ten se nahoře trochu loupe a má barvu do hněda. Když ten klobouček máma usmaží, je moc dobrý.

Jak tu bedlu Šmudlík uviděl, hned začal volat:

"Bedličko, schovej mě!"

(My to také zkusíme malou sestupnou tercií g - e.)

* Bedličce se to volání tak zalíbilo, že zavolala taky:

I to se ví, ho - nem pojď.

g g g e g g e

A tak se tam Šmudlík schoval. Vlezl si k bedličce až pod klobouk. Potom se podíval trochu líp a najednou uviděl, že se bedlička mračí a že bude myslím fňukat.

"Be - dlič - ko, co je ti?"

g g e g g e

JAHODA

Jahodníci

Jahodníci jdou, jdou,
jahody si nesou,
plné hrnky jako trnky
jahod sobě nesou.

Až já půjdu domů,
krajíc chleba vemu
a jahody a jahody
a jahody k tomu.

J. Lada

Ó, ty vám chrání baldachýn
z hedvábných hustých
pavučin.

A co mívají na snídani?
Jahody čtyři na talíři -
přejme jim dobré chutnání.

J. Urbánková

Jahody

Mraveneček v lese
domů zprávu nese:
"Hody budou, za mnou, braši,
každý olízne se!"

Na pasece v háji,
jahody už zrají,
teď se každý mraveneček
jednou dobře nají.

Po lopotě denní
jindy hodů není,
dnes i chromý poskakuje,
že je posvěcení.

Na paseku padí
ze starými mladí,
líbují si, jahody že
jedí všichni rádi.

Ach, to hejno hostí
dlouho se zde postí -
přejme jim to, ať dnes jedí
všichni do sytosti.

K. V. Rais

Jahoda

Když jahůdka v zelení
ve tvářičkách zrumění,
smějeme se na stráně -
ona na mne, já na ni.

H. Průchová

Jahody

Kde otakárci přespávají?
V jahodě na pasece při tom
háji.

Čím přikryjí se, když je zima,
snad nespí s nožkami
odkrytýma?

Ach to si lehce rozřeší:
lupenem z osik, z ořeší.

A ráno, než se probudí,
cožpak je rosa nestudí?

povídá Šmudlíček. Bedlička mu řekla, že má škaredý klobouček, že ho už nechce ani vidět, že chce zase červený: "Šmudlíčku, natři mi ten klobouček na červenou." Šmudlíček se bedličce všelijak vymlouval, ale ona nedala jinak, než že chce mít klobouček červený a dost! A pořád to opakovala.

Čer - ve - ný, čer - ve - ný, já chci jenom čer - ve - ný.

g g e g g e g g e e g g e

a kývala hlavou ze strany na stranu.

(My to také zkusíme.)

Co měl Šmudlíček dělat? Chtěl se bedličce nějak odvděčit za to schování a tak ji to natírání slíbil. Když přestalo pršet, pěkně slezl zase dolů na zem, protáhl si nožičky, rozhlédl se kolem na kapičky rosy, jak se krásně třpytí, rozloučil se s bedličkou, zamával jí a utíkal za maminkou.

(My to také tak uděláme.)

A jak to bylo dál?

Inu Šmudlíček věděl, že ten klobouk sám bedličce namaľovat nedokáže, protože by mu to jednak dlouho trvalo a jednak by sám neunesl škopík červené barvy. A tak svolával všechny kamarády: "Mravenečku Okáči! Ucháči! Nosáči! Pusáči! Noháči! atd."

(Vymýšlíme si jejich jména sami a voláme je motivkem g - e.)

Všichni se seběhli (my to taky uděláme), vzali škopíček s barvou a také štětec a šli za bedličkou. Našli si větvičku, přistavili si ji jako žebřík a už lezli nahoru na klobouk. (My to také tak uděláme, zvedáme kolena až k bradě.) Natírali a natírali. (Napodobujeme.)

Bedlička už sice nevypadala jako bedlička, ale byla velmi spokojená, celá se rozzářila, kývala hlavičkou a děkovala všem mravenečkům dohromady a každému zvlášť:

"Děkuji ti, Šmudlíčku - Okáči - Noháči ..." (My to také tak děláme a popěvujeme g - e.)

Když šli mravenci domů, říkali si, že to v životě neviděli, aby měla bedla červený klobouk.

Jahody

Vím o pasece u vody
ve smrči schované,
kde rostou lesní jahody
jak vymalované.

Prý pily září červánků
za orosených rán -
natrhám si je do džbánu
a tobě taky dám.

V. Fischer

Na pasece

HUDBA: VILÉM ČERNÝK
TEXT: MARIE KRATOCHVÍLOVÁ

1. SLUNCE TŮ-KÁ DO O-KEN, BĚ-TI, DĚ-TI, POJĎTE VEN!
BĚ-TI, DĚ-TI, POJĎTE VEN! SLUNCE TŮ-KÁ DO O-KEN.

2. V pasece na samém kraji
jahody již dozrávají...
Jahody již dozrávají v pasece
na okraji.

3. Slunce je tu obarvilo, když
z nich rosu pilo,
když z nich ráno rosu pilo,
slunce je obarvilo.

"Ta je ale parádivá," povídá Nosáč, "ještě aby tak chtěla na tom klobouku bílé puntíky." "I to by si ji někdo mohl splést s muchomůrkou," řekl Okáč. "Copak naděláme," řekl Šmudlíček, "přece mě schovala před takovým lijákem, pustila mě až do prvního patra a půjčila mi ručník na utření. Proč bych jí za to nenatřel klobouk na červeno, když to tolik chce a nedá si říct."

Mravenečci měli pravdu. Bedlička už za týden zase nebyla spokojena s kloboukem a zase fňukala, že se jí nelíbí jednobarevný, aspoň prý kdyby na něm byly puntíky. A tak zase na Šmudlíčka a Šmudlíček na Okáče, Okáč na Nosáče atd. (Všichni se svolávajíme jeden po druhém.)

Bedliče ty puntíky namalovali a ona se zase pyšnila. Jenže tenkrát pásl na té louce u lesa Honzík Kučerů kozičky a jak tu bedličku viděl, povídá: "Jé, ty jsi hezká muchomůrka. Jenže muchomůrky nejsou jedlé, nechám tě radši na pokoji." A potom řekl: "Vlastně ne, raději ti sundám klobouk a dám jej pod jehličí. Ještě aby tak na tebe dostalo chuť to naše hloupé kůzle! Vždyť by z tebe dostalo ukrutné břichabolení." A pěkně shodil milé bedličce její parádu. Šmudlíček potom povídal, že až bedlička vyrostle za rok, už jí ani nenapadne strkat si na hlavu takové drahé klobouky.

Co jsme vlastně dělali?

Ve prostoru třídy jsme se pohybovali, lezli, klusali tak, abychom zaplnili celý prostor a nevráželi do sebe. Sbíhali jsme se do jednoho místa, buďto v houfu anebo v řadě. Cvičili jsme paže, zvedali vysoko nohy s ohnutými koleny. Procvičili jsme si malou sestupnou tercií, nebo třeba jiný popěvkový motivěk nebo motivěk z písničky. Při zpěvu jsme občas lehce otáčeli hlavou do stran, abychom uvolnili krční svaly. Vymýšleli jsme mravencům jména. Nasmáli jsme se. A teď už víme, že se nebudeme vztekat, když nám maminka nedá zrovna tyhle šatičky a tyhle mašli, že nemůžeme všechno jíst,

JETEL

Jetel

*Když kvete jetelinka,
to mají posvícení
včely i mandelinka -
nad jetelový kvítek není!
Víte, co motýlí
včera si notili?*

*Poletuje v jetýlku,
celý den je čilý,
mnohou včelku bzučilku
zahanbí svou pílí.*

F. Hrubín

*Nad jetelový kvítek není,
ó, to je posvícení!
Já také na ně jedu,
jsem tam jak na koni
jak jetelíček nic mi nevoní -
to bude medu!*

J. Urbánková

Jetel kočiči

*V opuštěném lomu
bez křoví a stromů
rostou jen nesměle
kočičky jetele.*

*Dno lomu je rána
v skále vytesaná.
Kdypak ji zacelí
paličky jetelí?*

H. Průchová

Na jeteli

*Čmeláka tu v jeteli
včely bzučet učí,
on však nedbá na včely,
dál si po svém bručí.*

co hned uvidíme, že v lese rostou i nejdle houby. Máme možnost z obrázků se dozvědět něco o houbách a nakonec si můžeme i mnohé namalovat.

JETELÍČKU NÁŠ

MÍRNĚ LIDOVÁ PÍSEŇ Z ČECH

JE - TE - LÍČ - KU NÁŠ, PĚK - NOU VŮ - NI MÁŠ.

NA TOM NA - ŠE M PO - LI VŠEC - KO SE TO TRO - LÍ, TY SE ZE - LE - NÁŠ.

KAKTUS

Kaktus

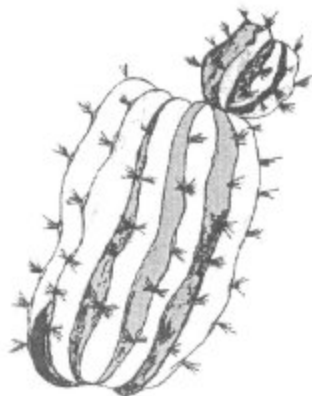
Ať se nemračí, kdo nemusí,
nebuďte jak ty kaktusy!
Ty kvetou jednou třeba za pět let,
kdopak by chtěl tak zahálet!

A nám se přece kaktus líbí,
a třebas měl i svoje chyby.

Jeden je rovný jako svíčka,
druhý se krouží jako smyčka,
třetí zas cvalík buclatý,
každý je jinak ostnatý.

A když z těch bodlín vyloupne se květ,
jako by rozsvětlil se svět!

J. Urbánková

Kaktus

Kaktus je starý zakletý omrzelý skřítek, zkroucený na bobku a porostlý tvrdým vousem. Reklí byste, že má ve své znetvořené ruce, křečovitě sevřené, pětník, jímž ho podarovala nějaká soucitná dívenka. Jednou za rok se ruka otevře a na stojte.

Na dlani toho hrbatého pídimužika se zatřpytí květ. Snad byl sám krásným princem a snad se prohřešil a snad je ten květ kusem jeho atlasového šatu, kterým se chlubí, když si na sebe vzpomene.

V. Nezval

KAPRADÍ

Kapradí

Jako pěkný vějíř z krajkoviny
kývají se kapradiny
a když kličí,
podobny jsou houslovému
kličí.

A kdo ví, kdo vzpomene si,
z kapradí že byly lesy
obrovité?
Jak to víte,
kde to stojí psáno?

V uhlí je to věrně znamenáno.
Celé kmeny
jsou - lístek vedle lístku -
otištěny.
A tak víme:
v uhlí dávná kapradina
dříme.

J. Urbánková

Kaprad'

Les můj otec, matka stín.
Jak péro od hodin
dřímám svinut v chumáči.
Jak péro se roztáčím
z hnědých spirál víc a víc,
v listy měním sličnou líč,
až je ze mne pravý skvost -
pštroší smaragdový chvost.

H. Průchová

KARAFIÁT

Karafiát

*V trsech lístků olivových
květy má na tenkém stvolu
ve váňku jak na houpačce
houpají se vzhůru, dolů.*

*To snad v máji lesní víla
při měsíci zahrála si
a bělostné plátky kvítků
rozstříhala v něžné řasy.*

H. Průchová

Karafiát

*Kdyby byly karafiáty bonbóny, jak báječně by asi chutnaly!
Rozpouštěly by se dlouho v ústech a velice by voněly. Když
se dívám na zahrádku, kde rostou karafiáty, sbíhají se mi slí-
ny v ústech.*

V. Nezval

KONVALINKA

Konvalinka

*Konvalinka
v lese cínká
na svých sedm zvonečků,
že je zcela samotinká,
že ví o ní jen rodinka
neposedných srnečků.*

J. Čarek

Konvalinka

*Konvalinka v háji
zázrak jara vítá,
když skřivánek v máji
s písni vzlétá z žita.*

*Lidské srdce věčně
bude toužit po ní,
že tak něžně kvete
a líbezně voní.*

H. Průchová

Konvalinka

Sestry sbíraly vejce. Spadla jim z klína a rozbila se. Vidíte ty bílé skořápky? Ten ptáček nahoře se vylihl z jedné a odletěl zpívat na vršek jedle. Všechny mouchy, které dotírají na mé čelo dnes odpoledne, narodily se z těch malých bílých skořápek, nalepených na zeleném stonku. Podívejte se lépe!

Je to konvalinka. Konvalinka, kterou ztratily družičky v lesích.

V. Nezval

KOPRETINA

Kopretina

*Soumrak stele šedé stíny
na lupínky kopretiny.
Okáč znaven sedl na ni,
vyspí se tam do svítání.*

H. Průchová

Hádanka

*Nevěstinka na sluníčku
slzičky má na krajičku.*

(Kopretina)

Hádanky

*Stojí v trávě hospodyňka,
džbánky se smetanou cinká.
Džbánek o džbáneček zvoní,
všude kolem ní to voní.*

(Konvalinka)

*Na sta zvonků potichouнку cinkilínká.
Natrhám je v prostřed háje pro tatínka.*

(Konvalinka)

Konvalinka

(Nadja Jasanová)

- Procvičování hudební paměti
- Pohybová improvizace
- Kresba na námět "květiny"

*Konvalinka v lese cinká
na svých sedm zvonečků,
že je celá samotinká,
že ví o ní jen rodinka
neposedných srnečků.*

J. Čarek: Ráj domova

Děti se rozesadí volně v prostoru a naučí se básničku. Povídají si o tom, jak vypadá konvalinka, kde v lese roste. Když zafouká trochu vítr, její květy, které vypadají jako zvonečky, jemně cinkají - učitelka názorně předvede (rozezní

KVĚTINY

Přišel déšť

Prší a prší
a všechny kytíčky
honem nastavují
své kališky a skleničky,
své hrnky a náprstky,
svá zaprášená poupata.

Pijí a pijí
a tiše děkují.
Listky teď mají ze zlata.
A déšť jen šumí: prosím,
prosím,
tak rád vám občerstvení
nosím ...

Zuzana Špůrová

Kytka

Než do řípy kleknou plečky,
chrp je plno na věnečky.
Než nám sluncem zhnědne
kůže,
v trní voní plané růže.
Než jsou žně a vdolky
v míse,
koukol kolem cesty rdí se.
Kopretiny, modré zvonky
zvou nás trhat štíhlé stonky.
V jetelišti máky planou -
kytku máme natrhanou!

F. Nechvátal

Ráno

- Dobré jitro, kytíčky.
- Dobré jitro, malíčky.
Co máš dneska na práci?
- To co ptáci zpěváci:
mámě budu jako kosi
zpívat celý den.
- My ji budem z ranní rosy
šumět do oken.

F. Hrubín

Co dělá slunce

Na co to slunce krásně svítí?
Na zahrádku, na záhon
kvítí.

Na koho hledí z nebes
brány?
Na macešky a tulipány.

Pro koho v zemi barvy mísí?
Pro pomněnky a pro narcisy.

Na koho pouští úsměv
među?
Na pivoňky a na rezedu.

Na koho ještě s láskou
vyčká?
Na lilie a na srdíčka.

A koho ještě vzkřísit může?
Fialy, floxy, slezy, růže.

F. Nechvátal

rolničku nebo několikrát rozezní malou činelku či jemně zacinká na triangu. Ale na louce může růst konvalinek více a zvonečky každé konvalinky znějí jinak - učitelka předvede odlišné zvuky, rozezní více nástrojů postupně za sebou.

Zahrajeme si hru se zvonečky.

V básničce se povídá o konvalince a srnečcích, kteří ji chodili navštěvovat. Jednou ale přišli na palouk, a co vidí?

Na palouku vyrostlo plno konvalinek. Všechny byly stejné a cinkaly zvonečky. Srnečci hledali svou konvalinku, jak jen ji mezi všemi najdou? Jeden srneček jim poradil, že by ji mohli najít podle zvuku jejich zvonečků. Chvilí tiše poslouchali - a opravdu poznali známý cinkot zvonečků. Konvalinka byla ráda a oni také. Děti, poznaly byste také konvalinku podle zvuku zvonečků?

Asi tři až čtyři děti (podle počtu nástrojů) budou představovat konvalinky, ostatní děti srnečky. Učitelka rozdá "konvalinkám" nástroje a určí jeden, který bude představovat zvuk zvonečků, který hledáme. Tento nástroj rozezní vícekrát a vyve děti, aby si jeho zvuk dobře zapamatovaly. "Konvalinky" se rozesadí na "palouku" v malých rozestupech i s nástroji. "Srnečci" si také sednou na zem do houfu, ale zády ke "konvalinkám", aby na ně neviděli. Na pokyn učitelky rozezní každá "konvalinka" své zvonečky; vždycky chvíli počká, "srnečci" naslouchají. Pak cinká další "konvalinka". Jakmile "srnečci" uslyší hlas zvonečků své "konvalinky" - nástroj, který byl dohodnut předem - zvednou obě ruce a zatřepetají dlaněmi. Při opakování hry vyměníme "konvalinkám" nástroje. Další obměnou hry - těžší - je, že učitelka může místo tří až čtyř nástrojů různých zvolit ke hře jeden druh nástrojů, ale různé znějících (tři až čtyři rolničky, činelky, triangu různé velikosti).

Před kresbou si učitelka vypráví s dětmi o květinách, které rostou an palouku v lese. Děti kreslí květiny. Konvalinku, kterou hledali srnečci, děti nakreslí výrazněji, představuje zvuk, jež si měly zapamatovat.

Louka

Kohoutek, zvonky,
pryskyřníky,
pomněnky, moře kopretin -
a nad ním bodlák zvedá
píky,
louka má květů plný klín.

F. Nechvátal

Kvetoucí rokle

Navěky potoky poplynou
od lesa kamennou roklinou.
Blatouchy, vrby a pomněnky
kleknou vždy na břeh
té voděnký.
Můžeš v ní chytat i koníky,
brouzdat se, namáčet
kotníky.
V roklině bílo je z kopretin,
je tam i chládiček, mech i
stín.
Můžeš tam ulehnout
do trávy,
poslouchat cvrčka,
co vypráví.

F. Nechvátal

Barvy

Který malíř barvy znal,
ten to pole maloval.
Hoří v poli rudé máky,
bílou střikal na zeměčky,
s fialovou jen si hrál,
když to pole maloval.

Pšenícím dal plavě vlát,
zelenou měl nejvíc rád.

Tady víc a tady méně,
od zeleně do zeleně,
modrou sem tam ve zvonku
nechal zpívat na stonku.

Jetelinka červená,
ta malíře dobře zná.
Ohnice dal svítit žlutou,
v dálku, stříbrem
nadechnutou,
nejkrásnější růžovou
rozlil zrána na zem tvou.

F. Nechvátal

Věneček

Mám věneček zelený,
z pestrého kvítí pletený;
komu já ho dám?
Tomu, koho ráda mám.

Alíku, Alíku, Alíčku,
věneček tu máš,
bys na mě nebručel,
až půjdu od vás.

J. Lada

Každý zpívá

Jak zpívá vítr? Nemá hlas!
A jak si zpívá žitný klas?
Často je slyšet oboje.

I sedmikráska má svůj tón.
Vyzvání modrý luční zvon.

Na lesní rohy hrává mech.
A v tobě se jen tají dech!

Jindřich Hiler

LEKNÍN

Lekniny

Jezerní lekniny,
v zrcadle hladiny
bílé jak labutě
stojíte nehnutě.

Mihnou se nad vámi
motýli se vážkami,
vodní pták zavolá,
obleti dokola,

voda se rozhrne
po rybce stříbrné,
alse vy lekniny,
nad bahnem hlubiny

nehnutě záříte,
jak růže rozvité,
jak růže z pohádky,
z rusálči zahrádky.

J. Urbánková

Leknín

Vodník má slavnost. Bílé kornouty plují po vodě na širokých listech. Jsou bílé jako kornouty s citronovou zmrzlinou. To mě napadá, kdykoli jdu v létě podél rybníka a mám žízeň. Ale vodník mě neoklame. Jen si sněž sám tu šálivou pokroutku!

Ne, nebudu se ohýbat nad hladinou, abych lovila leknín.

V. Nezval

Křížovátka

Červená
(jako růže)
znamená:
"Na chodníku zůstat stát,
do vozovky nevbíhat."

Barva nová
oranžová (jako měsíček)
když se pod ní rozsvítí,
"Připravit se!" povi ti.

Zelená (jako tráva)
"A teď smíte přecházet,
ale rychle! Zhasnu hned!"

Heda Zeminová

MACEŠKA

Maceška rolní

Zesmutní maceška rolní,
zahlédne-li záhon pestrý.
Macešky s ní nepromluví ...
Proč jen? Vždyť jsou její
sestry.

H. Průchová

Maceška

"Můžeš nám, Marto, květy říci,
jež ani v sněhu nezblednou,
čím zpestří parky zahradníci,
když léto zvadne najednou?"
A Marta s odpovědí nemešká:
"Co jiného než maceška?"

Když jíní na záhony padá,
jenom se choulí před mrazem.
K sluničku otočí se ráda,
solva se k jaru vrací zem.
A nežli jaro přejde do léta,
poupaty hýří, rozkvétá

maceška čtyřbarevných líček.
To její jméno, to je lež!
Co vychová si sazeniček,
skoro je ani nespočteš!
Na podzim i z jara
se o své děti stará."

J. Urbánková

Neznámé květiny

Josef Jarolímek

Valérie ulehla ke spánku a téměř v zápětí něco tiše cinklo.

Skláněla se nad ni neznámá rostlina s modrým zvonkem, který se stále rozvíral a zavíral, jako by mluvil. A také že ano!

Zaklinkal - a Valérie uviděla, že se její pokoj proměnil v zahradu. Všude spousta neznámých rostlin, a jaké měly krásné květy!

"Jsem Mluvka modrokvětý," představil se zvonek. "Dovol, abych tě seznámil se rostlinami snové zahrady." Ukázal k rostlině s červeným květem, který byl zakončený malou čepičkou.

"To je Palička tvrdohlavá. Stále jí říkám, aby svůj květ rozevřela. Takhle není vidět ani bliznu, ani pestíky. Ale ona ne. Balička jedna tvrdohlavá!"

"Jú," uklouzlo Valérii, "to je jako jedna moje spolužačka! Trucuje, i když nemá proč, i když nemá pravdu. A nedá si říct."

Mluvka představil další rostlinu:

"Zde prosím, Krejčík podivný. Šije sebou, nahoru a dolů, ze strany na stranu, nedá si pokoje."

• Opravdu, Krejčík podivný měl květ jako dlouhou oranžovou jehlu a stále sebou neposedně šil. Jako spolužák Vítek, pomyslela si Valérie. Nedává pozor, vrtí se v lavici jako hádek.

Krejčíku podivnému kvůli tomu ošívání opadával pyl a Vítek zas dostal onehdy pětku z počtů! Kdyby dával pozor, jistě by dovedl počítat mnohem lépe.

Třetí rostlina byla také zvláštní.

"Chvastoun žlutavý," vysvětlil Mluvka modrokvětý. Chvastoun se hned natrásal pýchou a domýšlivě se nadechoval, jako by byl krásná orchidej.

Maceška

Viděla jsem v trávě ustrašené obličej. Byly to ustrašené obličej dědečků a babiček, ale i malých dětí, které natahují moldánky, když jim upadlo cukroví. Ony tak usilovně přemýšlejí. Nač asi?

Na to, kolik je stotřicetkrát sedmnáct.

Ubohé hlavičky macešek! Až budu o rok starší, rozluštím váš početní úkol.

Kolik znala Valérie pyšných a domýšlivých dětí!

Vtom ji něco píchlo do ruky - uviděla rostliny s popelavým květem.

"Všetečko pichlavý, dávej pozor," řekl Mluvka. "Valérie si tvé píchání nezaslouží. Nebýt jí a jejího snu, nemohly bychom se pochlubit samy sebou."

Všetečka pichlavý sklonil květ a projevil lítost. Valérie se nezlobila. Bylo jí Všetečky pichlavého líto. Copak tohle byly nějaké květiny? U nich na zahradě rostly mnohem hezčí!

"Copak?" podivil se Mluvka modrokvětý, když postřehl, že Valérie ztrácí zájem.

"Nelíbíme se ti?"

"Ráda bych k vám přivoněla," řekla Valérie.

"Prosím?" vyjekl Mluvka.

"Tststs," podivil se Krejčík podivný.

"Copak my, vyjimečné rostliny, voníme!?" volaly všechny najednou. "My nejsme polní kvítí, my nejsme plevcl!"

"I bodlák za plotem je hezčí," řekla Valérie. "A v rohu zahrady roste růže stolistá. Voni jako mamínčino pohlazení. Tulipán v záhonu u vrátek nevoní, ale je skromný a kvete pro krásu. Ten váš sen nepotřebují!"

Odkopala příkrývku a odvrátila se ke stěně.

"Promiň, Valérie," omlouval se sen. "Dnes jsem se nějak nepovedl."

Sluneční paprsek se dotkl okenní tabulky, Valérie mžikla víčky - a pelargónie v květináči se na ni růžově usmála.

MALINY

Malení

*Malení, malení, voňavé malení!
Komu se nelení, tomu se zelení.
Mně se nezelení, mně se červená
zmazané líčko i hubička ruměná
i prsty celé jako od krve;
Jsem na malinách letos poprvé!*

J. Urbánková

Maliny

*Sluníčko se naklání
nad pasekou na stráni.
Slunce žhne a z klinu lesa
stoupá vzhůru na nebesa,
sluncem voní celý les.
Na maliny půjdem dnes.*

*Holub urká na děti,
skryl se ve svém doupěti.
Slunce praží, den je vřelý,
maliny se rozhořely.*

*Sládnou, zrají, samý nach,
ztratím se v těch malinách.*

*Nasbíráme, tatínku,
malin plnou putýnku.
Potom budem v lesním chládku
vzpomínat si na pohádku
této krásné krajiny.
Zavřu oči - maliny!*

F. Nechvátal

Maliny

*Jsou voňavé a chutnají sladce.
Na větvičkách udrží se krátce.
Když dozrají,
zčervená jimi celá paseka.
Pichlavých šlahounů se nelekám,
uchopím džbánek
a za ruku bratra Jeníka. - 1 -*

O princezně zahradničce

Blanka Švábová

Kdysi kdesi žil pracovitý král. Od rána do večera měl plné ruce práce a proto kolem sebe nesnesl lidi líné a neschopné. A vidíte, právě tenhle pilný král měl linou dceru.

Krále to mrzelo. Holka tak veliká - a budižkničemu! Vždyť ona se ani sama neumyla, neučesala... pohankovou kaši neuvařila, šáteček nevyšila. A přece ten kmentový šáteček otci přinesla, a koukej, šlechetný králi, ten se mi povedl, co?

"Ukaž mi ruce, dcero."

No jasně, v prstíku ani jedno píchnutí, takže král okamžitě věděl, na čem je. Přišel den, kdy princezniny lenosti měl víc než dost.

"Buď začneš pracovat, nebo tě dám do služby. A bič na tebe k tomu!"

"Tatičku, smiluj se," prosila nešťastná princezna. "Po-
lepším se."

"Nejde o sliby, jde o práci."

"Však ano! Vezmu si na starost zahradu a vypěstuji pro tebe tu nejhezčí květinu."

Král se smíloval. Přece to byla jeho dceruška a měl ji rád.

Minuly dny a týdny. A ejhle! Tyhle modré zvonky v komnatách nebyly! Rovněž ne žumara, nevadlec, proměnka, luhomírek, černucha, plaměnka, holoušek, nesmrtelka ani kejklířka.

Tatiček chodil kolem těch líbezných kytiček a srdce mu plesalo.

"Děláš mi radost," usmíval se na dcerku princeznu, a přece byl nejistý. Nevěřil, že princezna vypěstovala kytičky sama, vždyť ho tolikrát s prací podvedla!

Křičí, že o trny se popíchá!
Pak ale přijdem do lesa;
hned se ztiší.
Volání ptáků, šumění stromů slyším
a Jeníkovo tiché broukání.
Je tu čas malin
a jejich sladké trháni.

M. Propperová

Les

Vesela

1. PŮ-DĚM SPO-LU NA PA-LOU-ČEK, NĚ-CO SE TAM ČER-VE-NÁ,
1. ČER-VE-NÁ A KRÁS-NĚ VO-NÍ JE TO SLAD-KÁ JA-NO-DA.
1. TRA-LA-LA, TRA-LA-LA, NĚ-CO SE TAM ČER-VE-NÁ, TRA-LA-LA,
1. TRA-LA-LA, JE TO SLAD-KÁ JA-NO-DA.

2. Půjdem spolu na mýtinu,
něco se tam červená,
červená a krásně voní,
je to sladká malina.

3. Půjdem spolu do háječku,
voní to tam dokola,
hříbky, bedly, podmásličky,
je jich plná obora.

Tralala, tralala,
něco se tam červená,
tralala, tralala,
je to sladká malina.

Tralala, tralala,
voní to tam dokola,
tralala, tralala,
je jich plná obora.

- 2 -

"Co to máš na ruce, dceruško?"

Princezna nastavila obě; drsné a sem tam s mozolem.

A přece si tu svoji milovanou vyzkouším, rozhodl se král.

"Pojď, sedneme si na zahradu, ať tu nádheru užijeme," povídal jednou princezně úplně zčistajasna. A seděli. Vzduch jako studánka, pláčci zpěváci se činili. A vůně... ta vůně!

Koukejte, jako na zavalitou přibíhá dvorní dáma. Princezna nejoblíbenější. A jak přibíhá! Boří se neomalene do hlíny, láme stonky, sráží širokou sukni okvětní plátky, ničí poupátka.

"Ty ničemnice!" vyskočila z proutěného křesílka princezna, jako když ji zezadu píchne. V pohledu má zděšení, lítost i hněv. Pospíchá k pošramoceným kytíčkám. Přikleká, přihraňuje hlínu a láskyplně narovnává, co se vůbec narovnat dá.

A přitom pláče.

"Nesmí mi do zámku!"

"Nezlob se na ni," prosí král. "To já ji navedl. Vše provedla na můj příkaz, abych tě vyzkoušel."

Zkrátka z princezny byla opravdu zahradnička. Tak si hleděla svých kytíček, až mílo pohledět. Nemohla přece za to, že ji nebavilo vaření, šití, háčkování, ani vymýšlení účesů. Jen potřebovala o trochu víc času, aby své ruce zaměstnala, jak srdíčku mílo.

Teď už se král usmíval natrvalo. To je dobře, moc dobře, že princezna poznala, že co s radostí koná se, velikou radost přinese.

MATEŘIDOUŠKA

Co říká mateřidouška dětem

*Pod listky jsem schovala
bratra cvrčka, krásně cvrčí,
poslouchejte, do kapsy
všechny muzikanty strčí.*

*Je nám dobře na zemi,
já si voním, on si zpívá,
on je živ jen ze zpěvu,
já jsem zase z vůně živa.*

*Voní, zpívá celá zem,
je nám, děti, dobře všem!*

F. Hrubín

Mateřidouška

*Co ta mateřidouška
šeptá včelce do ouška?*

*Co jí šeptá, kdekdo hádá -
včeličko, já tě mám ráda!*

J. Čarek

Sestřička mateřidouška

*Mateřidouška,
nízoučký trs zelenavý,
který voní z letní trávy,
to je moje sestřička.*

*Ta má hodná sestřička,
ta si nevybírá zem,
spokojí s přikopem
a je samá včelička.*

J. Čarek

Hry

Na zahradníka

Úkol: procvičení charakteristických znaků rostlin, zeleniny, ovoce a květin

Pomůcky: obrázky

Postup:

Děti sedí okolo stolu, na kterém jsou obrázky obrácené lícem dospodu. Jedno dítě je zahradník a s konvičkou obchází děti a přednáší:

*Mám já velkou zahradu,
znám v ní každý kout,
pojď se ke mně, Aničko,
něco utrhnout.*

Dítě, které pozve zahradník ke stolu, si vybere obrázek, prohlédne si ho a pak popisuje ostatním dětem tak, aby uhodly, co si utrhl. Pak je zahradníkem další dítě.

Poznej květinu

Úkol: upevnění poznatků o květinách a jejich názvech

Pomůcky: obrázky květin a kytice opravdových květů

Postup:

Učitelka dá dětem obrázky květin. Děti mají z kytice vybrat a pojmenovat květ, který mají na obrázku.

OSTRUŽINY

Ostružiny

*Dozrála, zčernala ostrnatá ostružina,
každý plůdek sladký jako zrnko vína.*

*Půjdu, mlsat budu černice jak ptáče,
přinesu i mámě, napeče nám táče.*

*Než odnesu domů džbánek naplněný,
umyjí si ruce v louce u pramene.*

*Otava už zraje, pozdní kakost vzkvétá,
houfují se ptáci - už je s létem veta.*

*Že je konec prázdnin, také připomíná
černice dozralá, sladká ostružina.*

J. Urbánková

Ostružiny

*Trny chráním hnízdo ptačí,
spletená jak ošatka.
Nevidíš, jak se v něm tlačí
něžná drozdí holátka?*

H. Průchová

Ostružiny

*Ostružiny, ostružiny,
splétejte se do houštiny,
jedna sem a druhá jinam,
to se líbí ostružinám.*

J. Čarek

Co roste na zahradě

Úkol: upevnění poznatků o ovoci, zelenině, zahradních květinách

Pomůcky: obrázky, reál

Postup:

Učitelka vybere 3 děti a vyzve je, aby jmenovaly, co roste na zahradě. Nesmějí dlouho přemýšlet ani opakovat, co už bylo řečeno. Když poruší pravidlo, vybere učitelka náhradu. Nová trojice dostane jinou úlohu.

Maňáskové improvizace

Děti na výletě

Chlapec a holčička se zpěvem vejdou na scénku - kvetoucí lůku, mají radost z jara, z květů, ale postupně jeden květ za druhým otrhají, trávu podupou a s náručí květů odcházejí ze scénky.

Přicházejí zvířátka - zajíček, ježek, přiletí včelky, motýli - nařikají nad zpustošenou lůkou - nemají potravu, nemají se kam schovat - musí si hledat jiný kout lesa, kam chodí děti, které ví, jak se v přírodě správně chovat. (Mohou s dětmi navázat kontakt - po jejich radách se rozloučí, poděkují a odcházejí.)

OVOCE

Naše zahrádka

*Na naši zahrádce pod bezem
jarem se ještě chvěje zem.
Na naši zahrádce pod jabloní
jako na poplach léto zvoní.
Popadnu košík
a vyběhnu ven,
na naši zahrádce pod jabloní
červené jablíčko v dlani voní.*

Hana Neborová

Jablůňka

*Zasadili jsme jablůňku,
útlou jak dortová svíčka.
Chodili jsme ji zalévat,
až se jí zvedla víčka.*

*Viděla trávu, dům a plot,
mámu, tátu a kluka.
Tady jsem doma?
To se ví,
odpoví malá ruka.*

Karel Vůjtek

Pod jabloní

*Vyskoč, Petře, na koně,
zatřes větví jabloně!
Stačí už jen maličko
a hned spadne jablíčko.*

J. Jelen

Koulelo se, koulelo

*Slabounce jenom zavíni
růžové květy jabloní,
a když je včely ucítí,
hned rozlétnou se po kvítí.*

*A za chvíli už v sosáčku
nesou si domů med.
A skřivánek jim z obláčku
zahraje menuet.*

*Jakmile plátky okvětí
ulomí se a odletí,
jablíčko malé je tam hned
a vešlo by se za nehet.*

*A jaro letí o překot
v paprsku zlatistém.
Zakrátko roste drobný plod,
schovaný pod listem.*

*Když přijde léto v tichý sad,
jablíčka začnou v slunci zrát,
rostou a rostou, rumění
a je jich plno na kmení.*

*Vítr se opřel o větev
a cloumá větvemi.
To, které spadne, bude tvé.
Už leží na zemi!*

Hra na květiny

HUDBA: ILJA HURNÍK
TEXT: VÁCLAV FISCHER

Mírně

1. KDE-PAK TY ROS-TEŠ?, ROS-TU U LE-SA. JA-KOU MÁŠ BAR-VU?

1. MÁM BAR-VU BÝ-LOU. JAK TI ŘÍ-KA-JÍ? ŘÍ-KA-JÍ MI SNĚ-ŽEN-KO.

1. SNĚ-ŽEN-KO, TĚ-SÍ NÁS, POJĎ TY TA-KY ME-ZI NÁS.

2. Kdepak ty rosteš?
Rostu na louce.
Jakou máš barvu?
Mám barvu žlutou.

Jak ti říkají?
Říkají mi petrklič.
Petrklíči, těší nás,
pojď ty taky mezi nás.

3. Kdepak ty rosteš?
Rostu u vody.
Jakou máš barvu?
Mám barvu modrou.

Jak ti říkají?
Říkají mi pomněnka.
Pomněnko, těší nás,
pojď ty taky mezi nás.

Liskový oříšek

Když jsi snědla, veverko,
ze skořápky jádérko,
skořápka je lodička,
ponese ji vodička.

J. Čarek

Chovejte mě

Chovejte mě, má matičko,
jako mišeňské jablíčko,
chovejte mě, má matičko,
jako z růže květ.

J. Lada

Švestka

Hospodáři, prosím vás,
pojdte česat, už je čas,
mám strach, aby každou
chvilu
větvě se mi nezlomily.

J. Čarek

Hruška

Zasadil jsem hrušku v humně,
a jestli se po mně ujme?
A co by sa neujala,
však ji milá zalévala.
Zalévala ze džbánečka,
to byla má galánečka.

Ujme - li se, bude rodit,
bude milá pod ní chodit,
bude sbírat do fěrtuška:
"To je, bože, dobrá hruška!"

Petr Denk

Višně

Ať se višně pyšní,
ať má kdo chce višni.
Špačku, co máš radši:
Třešně - ty jsou sladší.

J. Čarek

Meruňka

Co šeptala, povídala
meruňka meruňce?
Já jsem zlatá, ty jsi zlatá
od sluníčka, od slunce.

J. Čarek

Hruška

Shodil větrík, shodil hrušku
do trávy jak na podušku.
Dobře, že tu tráva byla,
byla bych se uhodila.

J. Čarek

Hruštička

Foukej, foukej, větríčku,
shoď mi jednu hruštičku,
shoď mi jednu nebo dvě,
budou sladké obě dvě.

J. Lada

Strom

Vylez na mne, otrhej mne,
jen mě neuraz,
dám ti za rok zas.

J. Lada

Květování

Mírně

HUDBA: DANIEL DOBŘÍŠ
TEXT: MICHAL ČERNÍK

BÍ-LOU NI-TÍ, ŽU-DOU NI-TÍ, MO-DROU NI-TÍ, ŽLU-TOU NI-TÍ, ŠTÝ-KA LOU-CE
VY-ŠÍ-VA-LA KVÍ-TÍ, DVA-PE-LIŠ-KY, SED-MI-ERÁŠ-KY, PO-MUŽN-KY A
FI-A-LY, AŽ SE VČE-LY, AŽ SE VČE-LY SLE-TA LY. ZPÍ-VA-LA SI TRA-LA-LA
A. ŽLU-TOU KO HRA-LO LOU-CE NI-TÍ VY-ŠÍ-VA-LA, VY-ŠÍ-VA-LA JA-RO
2. VY-ŠÍ-VA-LA JA-RO.

Třešeň

Už je dávno po květech,
na slunci už třešně zrají,
už se pěkně červenají,
nech mi je tam, špačku, nech!

J. Čarek

Rybíz a angrešt

Rybíz mě má rád,
smím prý ochutnat,
angrešt ten je opatrný
ten hned hrozí, že má trny.

J. Čarek

Matka a jablono

Od hřibátka do poupátka
všichni víme, kdo je matka.
Kolem jara voní svět,
ty jsi jablono a my květ.

Stejně letos jako loni
kvetě jablono za jabloní.
Jednou zbude matičko,
po tom květu jabličko.

Jabličko si jádra chová,
z jádra vyrostě tu znova
jablono, máma, na ni květ,
aby voněl celý svět.

F. Hrubín

Kresba

Zelenou se kreslí jisti,
listí se však nedá jisti,
červenou ti, babičko,
namalují jabličko.

F. Hrubín

Jabličko a kos

Vzbudilo se ze sna
zlaté jabličko,
nechce se mu vstávat,
mne si očičko.
Pod stromem už kos
chodí pěkně bos.

Ach ty kose, hloupý kose,
jak se můžeš brouzdat v
rose?
A jabličko schovalo se
za list zelený
za dva lupeny.

J. Čarek

Byla jedna babka

Byla jedna babka,
prodávala jabka,
za děravý groš
prodala jich koš.

J. Lada

Větvička

Čekala jsem kolik let,
houpy hou,
než jsem měla první květ,
houpy hou,
malé jabličko teď mám,
kež je šťastně vychovám.
Houpy hou, houpy hou,
vítr houpá větvičkou,
větvička se ohýbá,
jabličko se kolíbá.

J. Čarek

Já mám pěknou zahrádku

LIDOVÁ PÍSEŇ Z ČECH

Mírně, ale tanečně

JÁ MÁM PĚK-NOU ZA-HRÁD-KU-KU-KU, JÁ MÁM PĚK-NOU ZA-HRÁD-KU-KU,
ROS-TOU MI V NÍ RŮ-ŽE, ŽAD-HEJ KVM ME-MŮ-ŽE,
JÁ MÁM PĚK-NOU ZA-HRÁD-KU-KU-KU, JÁ MÁM PĚK-NOU ZA-HRÁD-KU-KU.

Když jsou hrušky otrhané

Slunce hřeje už jen trošku,
jenom trošičku.
Hrušky už jsou otrhané,
leží v košíčku.

Nevidíš nikde brouka
ani motýla,
místo nich nám strýček
Podzim
draky posílá.

Jindřich Balík

Hrušky už sládnou

V širém poli
hruška stojí,
ať k ní nejde,
kdo se bojí.

Co já u ní dělám?
Kradu hrušky včelám.
Hrušky včelám kradu,
už mám sladkou bradu.

J. Balík

Skližeň

Melouny a dýně
nosím do předsíně.
Děda mě vždy přiláká,
chce mít v domě siláka.

Nosím koše dědovi,
on to na mne nepoví.
Hrušek, jablek hory
nosím do komory.

F. Nechvátal

Sadaři

Foukej, větře nestálý,
jablíčko se kutálí!
Kutálí se pod jabloní,
shod' mi hrušku jako vloni!
Foukej, větře, bez dechu,
bude mnoho ořechů!
Ovoce nám dala zem,
na stromy si vylezem.
Polezeme po haluzi
jako ptáci naši druzí,
pro jablíčka, pro hrušky,
zlaté jako světlušky.
Očesan je celý sad,
strýc se začal usmívat.
Usmívá se celá Haná,
jablíčka jsou malovaná.
Na švestkách je modrý pel,
naváříme povidel.

F. Nechvátal

Zahradníci

V hrom udeřil svantovit,
půjdem kopat, půjdem rýt.
Na zahrádce krtek ryje,
zryjem záhon pro lilie,
zryjem záhon pro růže.
Kdo nám při tom pomůže?
V sadě kvete mladý štěp,
při práci nám chutná chléb.
Země je už otevřena,
zryjem záhon pro semena.
Hrábě, rýč a motyka,
kdo chce, ať se potýká!
Motyka a hrábě, rýč,
trhám, trhám petrklíč.
Ať není má země nahá,
deštiček mi napomáhá.
Z vůni, z květů v pestrý šat
počala se oblékat.

F. Nechvátal

PAMPELIŠKA

Pampeliška

Vždycky jsem si přála mít malou panenku dámu. A aby měla vysoký bílý účes jako na plakátech. Našla jsem ji dnes odpoledne v údolí, kde se pásly husy. Jaká bílá hlavička. Musí to být bolest, státi tak celý den na prudkém letním slunci. Pofoukala jsem ji, aby nedostala sluneční úpal. A ty bílé vlasy se vznesly do výše a z panenky byla holohlavá scvrklá stařena. Pampeliško, pampeliško, to jsi ty, ó já to hned věděla, já tě dobře znám, pampeliško!

V. Nezval

Co když je zahrádka malá a co když vyroste

Když je zahrádka docela malá,
postavíme ji do ohrádky;
Tak zahrádko, jak budeš chtít,
můžeš se tady batolit,
hrát si a capat okolo.
A na hraní je tady věcí!
Malinkati i velcí šneci,
na kutálení zlatý míček
a na mrkanou očka sazeniček,
na schovávanou nablízku
skrýš ze zelených rybízků.
Jednoho dne ale přijdeme
do zahrádky a -
dvě oči na to nestačí!
Všechno je tady jinačí;
vyčouhlé stromky šťapaté
ptají se: Vy nás neznáte?
A rybíz už nám nabízí
zrníčka svoje rybízí.
Zahrádka volá: Jíst a pít!
A ještě pokropit.
Roste si jako v pralese,
strká se, přes plot dere se
a utíká nám, jak se hneme.
Ale co pak?
Pak cik a cak
a křídýlka ji přistříhneme,
zavoláme si slunce, deště
dlouhatánské deště Ještě ještě
a ať je ráda nebo nerada,
ze zahrádky je zahrada.

M. Lukešová

Podzimní vonění

Listí už se vybarvilo zlatě
a vzduch má vůni
bramborové natě.

A švestek
a jablek
a máku ...

Vranám padá podzim,
ze zobáku.

J. Balík

Pampeliška

Co se to svítí v lukách do dálky
jak rozsypané žluté plíšky?
Mám hádat, mámo? - Jsou to pampelišky!
Dovedu si z nich dělat pišťalky.

Najednou z rána louka ze zabělá,
kam ta žluť všechna přes noc zmizela?

Do chmýří jako do loktušek
jsou pampelišky všechny schované.
Foukneš - li do nich, větřík zavane,
seménka vzlétnou jak rej bílých mušek.

J. Urbánková

Pampelišky

Pampelišek plná louka
a náš Vítek do nich fouká,
kolem všude bílo.
Snad tu nesněžilo?

Kdepak! To náš malý smíšek
fouká jako čtyři
a z těch bílých pampelišek
odletuje chmýří.

Fouká, fouká, oči mhouří:
jako vláček v bílém kouří
v chmýří se nám ztratí
za vysokou náť.

F. Hrubín

Pampelišky

To snad v noci zlaté hvězdy
spadly z nebes výšky,
na louce se proměnily
v květy pampelišky.

H. Průchová

Kdy má pampeliška svátek

Nadarmo se ptáte,
kdy má pampeliška
svátek.

No přeci, od jara
až do léta.
Potom odkvětá.

M. Černík

Pampeliška

Korunku mám ze slunce,
na té zlaté korunce
všechno září, všechno svítí.
já jsem nejmilejší kvítí
vašich ruček, děvečky,
když pletete věnečky.

F. Hrubín

Na co máš chuť?

Od jara země dává plody.
- Mami, mám dnes chuť na jahody.

Hup do voděnky! Žbluňky, žbluňky!
- Mami, mám chuť už na meruňky.

Vytřepu vodu ze své hřívky.
- Mami, mám chuť na velké slivy.

Poštipaly mne malé mušky.
- Mami, mám chuť na sladké hrušky.

Hle, zlatohlávek zvedá krůvky!
- Mami, mám chuť zas na borůvky.

Sbíhají se mi v puse sliny.
- Mami, mám chuť dnes na maliny.

F. Nechvátal

Pampeliška

Pampeliško marnotratná,
zlatou korunku máš v květu,
ale je ti málo platná,
shoří jako hvězda v letu.

Pampeliško, bude veta
po kráse, co zlatem hýří.
Až zafouká koncem léta -
zavíří jen bílé chmýří.

Hádanky

Červené jsem, šlavnaté jsem, voňavé a zdravé jsem.
(Jablíčko)

Co je žluté, kyselé a dává se do čaje?
(Citron)

Tatínek byl ráno pryč,
přinesl mi zelený míč,
nehrají si ale s ním,
tenhle míč si raději sním.

(Meloun)

Bíle kvete,
zelené odvisne,
červené odpadne.

(Jablko)

Co je v dubnu celé bílé a v červnu celé černé?
(Třešně)

Co se ze švestkových knedlíků nejí?
(Pecky)

Sedí panna na pařízku, drží pejska na řetízku.
(Jahoda)

Sedí panna v keříčku, v červeném pláštičku.
(Jahoda)

Kteří dobří kamarádi, vyčistí nám zuby rádi?
(Jablíčko)

PETRKLIČ

Petrklíč

*Tam pod pařezem na stráni
petrklič zlatě rozkvítá,
a kde se nejmiň nakláni,
je chata cvrčka ukrytá.*

*Petrklíč zem prý odmyká,
k té chatce klíček nedostal.
Dokud je zima velká,
muzikant cvrček spí si dál.*

*Teprve květen petlici
i okenice odstrčí
a cvrčci malí, velcí
pod petrkličem zacvrčí*

J. Urbánková

Petrklíč

*Sotva vyrazí ze země petrklič, země se odmyká. Jejimi
skulinami zaproudí voda a vyběhnu broučci. Každý vleče
v kusadlech petrkličové semínko a pobrouká si: Otevři se,
země, otevři se, země. Tak se země otvírá a petrkliče svítí na její
poklady.*

*Svíti červeně, žlutě a nařítově. Vitr zháší jejich světýlka
a nese jejich vůni pod okna lidem. Roztekou se potoky a při-
chází jaro. Zahrady se otvírají a zahradníci se jdou poklonit
petrkličům.*

V. Nezval

O dědovi, papírovém draku a švestkách

Dr. Zbyněk Malinský

Za potokem, za lesem v chalupě na samotě žil děda. Široko daleko v okolí nestálo žádné jiné stavení a do města bylo lán světa. Lán světa je nejmiň hodinu pro kluka na koloběžce, když se pořádně odráží. Bylo to tak daleko, že tam sni listonoš nechodil. Proč by také chodil, když dědovi nikdo nepsal. Děda žil sám se svými včeličkami a ovocnými stromy v sadě. V chalupě se narodil a tam taky zůstal. Nejhezčí to bylo vždycky na jaře. Když rozkvetly stromy, vyletěly včely z úlů a litaly od stromu ke stromu a nosily do úlu sladkou šťávu z květů. Pořád přitom brebentily. Asi si povídaly, na kterém stromě mají květy nejsladší šťávu a děda jim také radil.

"Nezapomínejte na švestku," říkal jim. "Stojí za chalupou a mohly byste ji přehlédnout."

Švestku měl děda nejraději. Dávala plody sladké zrovna jako med. Švestky dozrávají až na podzim, když kluci pouštějí papírové draky a tak v nich je slunce za celé léto.

Děda se dobře staral o všechny stromy v sadě, ale o švestku přece jen nejvíce. Každý den se chodil dívat, jak plody rostou, jak se zaoblují, jak začínají modrat a jak jsou pěkně oviněné. Kolikrát by si už utrhl, ale švestka řekla: "Počkej, dědo, vždyť jsou ještě kyselé."

Děda dobře věděl, že nezralé švestky jsou kyselé, ale den za dnem se mu čím dál tím víc sbíhaly sliny. Nakonec se přece jen dočkal.

Jednoho podzimního dne švestka řekla: "Tak si, dědo, utrhní, už dozrály."

Na ten den čekal děda vždycky celý rok. Utrhl si švestku, rozloup l a dal do úst. Byla měkoučká sladoučká a šťavnatá. "Není nic tak dobrého jako zralá švestka," bručel

Petrklíče

*Ovčák žene v máji
ovce ze vsi k háji.*

*Zlaté petrklíče,
vydejte mu klíče,
ovčák klíče hodí
do zpěněné vody,
bystrá horská voda
klíče jaru podá,
jaro svazkem klíčů
zlatých petrklíčů
jen zazvoní jemně ...*

Otevře se země.

H. Průchová

si děda a blahem mhouřil oči. Chodil na švestky každý den, až na stromě žádná nezbyla. Potom děda vždycky zesmutněl.

Zesmutněl taky proto, že zima byla za dveřmi. Včelu už tolik nelitaly, protože v zimě včely spí. Děda neměl skoro ani s kým si povídat, když včely spaly. Jenomže tak sám v chalupě zase nebyl. Měl nad postelí papírového draka, protože každý kluk má papírového draka, kterého na podzim pouští a posílá mu psaníčka. A každý děda býval přece kdysi taky klukem. Děda si schoval draka na památku. Pověsil si ho nad postel a v zimě si spolu povíдали. Děda vzpomínal, jak pekl brambory na ohničku a drak zase, jak lítal ve větru a jak shůry viděl daleko do kraje. A tak se střídal rok za rokem. Rok za rokem přicházelo jaro, po něm léto, po létu podzim a zase zima.

Jednou na jaře vyšel děda na zápraží a držel se v kříži. "Achich ouvej, achich ouvej, to mě to bere," naříkal a belhal se sadem.

"Copak naříkáš?" ptala se ho švestka, když se dobelhal až k ní.

"Mám strašně loupání v kříži, achich ouvej, achich ouvej," povídá děda.

"Však to přejde," utěšovala ho švestka.

Ale nepřešlo. Bylo jaro, sluníčko svítilo, stromy kvetly, včely lítaly sadem a děda ležel na posteli a pořád měl loupání v kříži. Bylo léto a děda pořád ležel a naříkal. Stýskalo se mu po stromech a zvlášť po švestce. Sebral všechny síly a šoural se do sadu.

"Vítám tě, dědo, to je dobře, že ses uzdravil," řekla mu švestka.

"Je nejvyšší čas, abys zaléval a zkypril půdu."

"Achich ouvej, milá švestko, vůbec jsem se neuzdravil," řekl děda. "Konev neunesu a rýč by mi vypadl z ruky. Co budeme dělat, co jen budeme dělat?"

Odšoural se do chalupy, ulehl na postel a velice se trápil. Všechno vyprávěl papírovému drakovi, jak stromy potřebují

POMNĚNKA

Pomněnka

*U potoka hustá tráva
pomněnkami promodrává,
jak by nebe nasypal.
Babička mi poradila,
abych si jich věnec svila,
že porostou v misce dál.*

*Pomněnky jsem navázala,
ještě zbyla kytka malá,
zalévám je každý den.
Ve sklence i na té misce
rostou, kvetou, modrají se
přes týden.*

J. Urbánková

Pomněnka

*Když severák od hor fouká,
roztančí se celá louka,
pomněnka si smočí
v potůčku své oči.*

Hádanka

*Tahle holka modrooká
stále sedá u potoka.
Když si nohy trochu smočí,
sluníčko jí svítí z očí.*

(Pomněnka)

*Zří v něm modré družky, sebe,
modrou vodu, modré nebe...
Myslí si jak děcko,
že je modré všecko.*

H. Průchová

Pradlenka

*Jak přiběhnou jarní vánky,
peru, peru u studánky.*

*Pomněnka je modrooká,
peru, peru u potoka.*

*Dětem kvetou v slunci líčka,
peru, peru u rybníčka.*

*Blatouchy nám zlátnou venku
peru, peru pro panenku.*

F. Nechvátal

zkypřit půdu, aby mohly dýchat, jak potřebuji vláhu, aby plody mohly růst, jak plody zakrněly a jsou docela mrňavé.

"Milý draku, starý brachu, letos nebudu mít svoje ojiněné, sladounké švestičky a kdovi, jestli stromy vůbec nezajdou, když o ně nemohu pečovat," bēdoval děda.

Drak se na jeho trápení nemohl dívat a lámal si svoji papírovou hlavu, jak by mu pomohl.

"Už to mám!" řekl drak najednou.

"Co máš?" zeptal se s údivem děda.

"Přišel jsem na to, jak to zařídit. Napiš dopis," řekl drak.

"Jakýpak dopis?" zeptal se děda.

"Napiš dopis dětem, aby ti přišly pomoci," řekl drak.

"Milý draku, starý brachu, co tě to napadlo? Kdo by dopis odnesl? Vždyť přece víš, že sem listonoš nechodí," řekl děda.

"Jen se nestarej a piš," řekl nato drak a děda psaní dětem napsal. Drak psaníčko vzal, vyletěl z chalupy a namířil si to na kopec. Tam nabral vítr a letěl a letěl. Přiletěl až nad město a nad školu.

"Jéje, drak, podívejte," volaly děti. Drak pustil mezi ně psaníčko a vrátil se k dědovi.

Děti přišly hned druhý den a byl jich celý houf. Okopaly všechny stromy v sadě a všechny zalily. Chodily potom k dědovi celé léto a ošetřovaly mu sad. Když nastal podzim, sedl děda ke stolu, napsal dopis a řekl drakovi:

"Milý draku, starý brachu, buď tak velice hodný a dones dětem psaníčko. Dozrály švestky!"

"To se ví, že donesu a rád," řekla drak, popadl psaní a odletěl. Když děti přišly, dostaly od dědy vrchovatý košík švestek, sladounkých jako med.

Až na podzim vyletí papíroví draci, budete už vědět, kluci a holčičky, že dozrály sladounké švestky. To si pochutnáte!

ROČNÍ OBDOBÍ

Jaro

Pojď, půjdem spolu do
pohádky!
Než lůkačka nám zakuká,
my vyběhneme z domu
vrátky
a ze zahrádky na luka.

A k lomu půjdem na
jehnědy.
Jen pospěšme, čas
nemešká,
háj včera ještě celá hnědý
se zazelenal do dneška.

J. Urbánková

Vítání jara

Jaro ladí ptáčkům noty,
chce se nám ven ze samoty.

Vrabci první mezi ptáky
hrají si zas na rošťáky.

Děti plné dobré vůle
jdou se dívat na bledule.

Z hor se chladné vody řinou,
schováme se pod peřinou.

F. Nechvátal

Od jara do jara

Do kolečka do kola
zas nás jaro zavolá.
Vyzuje nás ze střešiček,
dupneme si na travičku.

Slunce bude spolu s námi
tančit mezi chudobkami
a zem bude bohatá -
celá jako ze zlata.

J. Jelen

Co všechno musí dělat jaro

Vytáhnout trávu z hlíny
a na zeleno natřít.
Načernit pěkně stíny
a všecko živé sbratřit.

Všem hadům sléci kůži,
načesat rádně louky,
spočítat listky růží,
vyleštit proutky, brouky.

Nachystat noty ptáčkům,
obléknout nahé stromy,
vysmát se poškoláčkům,
pozlatit šedé domy.

Rozmíchat v lese barvy
a kdeco zrůna zrosit,
probudit v zemi larvy
a teplo do děr nosit.

Včeličkám květy sladit
a děcka nutit vstávat,
kožíšky kočkám hladit,
do pecek jádra dávat.

Víď, Miluško, to je dřina,
a tak hled' a nebuď líná!

F. Halas

Jablůňka

Nadja Jasanová

- Upevnění intonace klesající tercie
- Rozlišování výšky tónů
- Pohybové hry
- Kresba na námět "Sbíráme ovoce"

Houpy hou, houpy hou,
houpá vítr větvičkou,
větička se ohýbá,
jablíčko se kolíbá.

J. Čarek: Větvička

Navazujeme na motivaci "strom" a dále ji rozvíjíme. Po zopakování říkadla a hry o topolu učitelka děti vybidne, aby ji vyjmenovaly stromy, které nám dávají ovoce, a postupně zaměří pozornost na jablůňku. Otázkami provokuje děti, aby vyličily, jak nejdříve kvete a pak postupně dozrávají jablíčka. Všechna jablíčka nejsou stejná, děti rytmizovaně vyslovují a vytleskávají:

Čer - ve - né jab - lič - ko

ze - le - né jab - lič - ko

Při slově "červené" začneme tleskat nahoře, při slově "zelené" tleskáme dole.

Dále nechá učitelka dětem mezi nástroji vybrat, který by měl znázornit krásné, červené jablíčko - jasný tón např. triangl a který zelené, kyselé, nedozrálé jablíčko - kontrastní barva, např. bubinek. Děti se učí říkadlo a učitelka jim ho zazpívá - podloží slova tóny klesající tercie - houpy hou (g¹, g¹, c¹). Podobně pokračuje dál. Děti se přidávají a postupně zkoušejí zpívat jednotlivě. Učitelka trvá na přesné intonaci.

Podjaři

Co to šumí? Co se děje?
Jaro táhne přes závěje.
Před ním pádí poslíčkové -
vánky stelou šátky nové,
rozhánějí tmu a mrazy.

Muzika je doprovází:
Meluzína dzíny, dzíny,
na topoly, na komíny,
dráty zvoní na cimbály,
háje dudy rozehrály,
ptáci křičí, vítr hvízdá:
Už se blíží slavná jízda!

Sněhy tají polekaně,
kde se kmitnou zlaté sáně,
u nich otakárci zlatí
na paprscích, na opratí.
Zem se směje, až se chvěje:
Jaro jede přes závěje!

J. Urbánková

Zázraky

Přišlo jaro,
trávou běží,
kohoutkovi
kvete peří.

Pavučiny
do zahrádky
spřádají si
kolovrátky.

A co louka?
Za chvíli
utká křídla
motýli.

M. Černík

Letní

Držím v ruce jablíčko,
možná je to sluníčko.
Červené i žluté
z nebe utržené.

M. Černík

Vesnické léto

Slunce vypaluje dvorky.
Vzduch se chvěje horký.
Náves v letním tričku
odpočívá na sluníčku.

A za návsí u rybníka
voda s dětmi stříká, stříká.

M. Černík

Konec léta

Večer už padá chlad
do polí, do zahrad.
Vlaštovky letí na jih.

Z jabloní budem zas
sluníčka na zem tříst.
Hřejou a červenají.

Léto odlétá
Léto od nás odlétá
Jako motýli,
jako čáp,
jako mrak bílý.

Léto od nás odlétá
a odchází,
místo něj
si dáme bodlák
do vázy.

J. Balík

Pak děti utvoří větší kruh, ve kterém má každé dost místa k pohybu. Zvednutou, mírně ohnutou paží znázorní větvíčku a dvěma prsty visící jablíčko. V rytmu říkadla pohupují děti paží ze strany na stranu a jemně přitom pěrují v kolenu. Na závěr říkadla zahraje učitelka nebo vybrané dítě na nástroj domluvené znamení pro "červené jablíčko" a děti se pro ně natáhnou až na nejvyšší větev. Po opakování říkadla zazní zvuk a děti se předkloní pro zelené jablíčko v nejspodnější větvi stromu. Při opakování hry zvedají děti levou paží.

Učitelka může pak nahradit říkadlo malou hudební a pohybovou improvizací. Děti se rozmístí libovolně v prostoru. Učitelka zahraje hudební doprovod a pokračují v chůzi. Mírné tempo v hudebním doprovodu změní učitelka v pomalé, výrazné, kterým doprovází chůzi dětí nesoucích plný těžký košík.

Několika drobnými tóny vyjádří, že košík děti vysypaly a následuje hudební doprovod k rychlejší chůzi, až běhu (košík je prázdný, lehký).

Děti se posadí volně v prostoru. Učitelka vybere jedno dítě, které ponese krásné, červené jablíčko. Při hudební improvizaci se podle jejího rytmu prochází mezi dětmi. Improvizace musí mít jasný, důrazný zvolněný závěr, na který dítě reaguje tím, že zastaví u některého ze sedících dětí, předá mu vláčným pohybem jablíčko a usedne na jeho místo. Toto dítě pokračuje zase v procházce - chůzi (běhu) podle hudebního doprovodu. Hra pokračuje, dokud se všechny děti neprostrídají.

Před kresbou na námět "Sbíráme ovoce v zahradě" učitelka s dětmi rozpraví o tom, které ovoce dozrává první, jaký druh ovoce roste v našich zahradách. Když je ovoce zralé, sbíráme je do košíku, děti pomáhají, nosí ovoce mamince a tatínkovi a ti je ukládají na zimu. Kam?

Do které jdeš třídy, Podzimku?

Podzimku, Podzimku, do které jdeš třídy,
že jsi dostal pastelky i barevné křídly?
Kdopak ti dal modrou, žlutou, zlatou?
Máma, máma s tátou.

L. Dvořák

Podziměk si zapíná kabát

Zapjal si ho až po bradu
na dvě myši dírky, na dvě vraní oka,
na knoflíčky krtčích hradů.
Ze strnišť prý fouká.

L. Dvořák

Nechybí ti, Podzimku, některá pastelka?

Rumělkou máš na listy,
hnědou kreslíš hříby,
jen na trávu u řeky
zelená ti chybí.

L. Dvořák

Podzimkovi ulétlo babí léto

Podziměk se díval,
jak mi můj drak létá -
vtom mu z prstů vyklouzla
řit babího léta.

L. Dvořák

Co nám nakreslíš zlatou a co modrou?

Jablička vám nakreslím
nejzlatější zlatí,
modrou nad ohničky dým
z bramborové nati.

L. Dvořák

O rozmazlené hrušce

Jednou přiletěl do zahrady větřík. Proháněl se po travičce
a mezi stromy a čechral větvičky.

(My to také tak zkusíme, běháme a máváme pažemi.)

Pak si větřík odpočinul na jednom stromě. Byla to hruška.
Jeden listíček na té hrušce si povídá větříčkovi: "Foukni
mi, větříku, trochu na záda a já si zalítám." A větříček fouká.

(My to také zkusíme.)

Listíček se vznesl do vzduchu a už se snášel k zemi - děti,
chytněte jej!

(Ve výponu s hlavou vzhůru chytáme ve vzduchu listíček.)

Listíček lehounce dopadl do trávy.

(Pleskáme o prsty a říkáme si: "U - le - těl, u - le - těl.")

A jak to bylo dál? Na tom stromě visela taková tlustá
hruška a ta byla z jedné strany zelená a z druhé červená.

(Hned to na sobě rukama ukazujeme. Na jednom i druhém
boku od hlavy až k patě a popěvujeme si nebo říkáme "ze - le -
ná, čer - ve - ná".)

Ta hruška záviděla listíčku to létání, začala fňukat a po-
vidá: "Větříčku, podívej se, jaká jsem chudinka zelená, bolí
mě bříško, potřebovala bych se taky trochu proletět, abych
zčervenala."

*(My to také žadonivě a kňouravě napodobujeme. Větříku,
foukni, bolí mě bříško.)*

Větříček řekl hrušce: "Nefouknu na tebe, protože jsi tlustá
a nemůžeš přece létat jako listíček." Ale hruška žadonila,
až větříček přece na ní pořádně fouknul a hruška udělala
báác o větev a báác o druhou a báác o zem.

(Pleskáme do kolen a pak na zem.)

Podzimní listí

Ustýlá si holou zem,
dělá tečky za stromem.
Zpátky se už nevrátí.
A co stromy? Plešatí.

M. Čermák

Hádanka

Kdo bez štětce, bez barev
obarví nám pestře celý les?

(Podzim)

Zima

Skrz palmy na skle
vykouzlené
nevídíš ráno z okna ven,
most z bílých kapradin se
klene
a pod ním kout je ohvězděn.

Snad že si marně v jižním
kraji
třeskatý mráz tak zalíbil,
pod jeho dechem opadají
listky, kde u nás jaký zbyl.

A tam, kde zbylo po lupínku,
je scvrklý, jak ho spálil sníh.
Kvítky se skryly do kořínků
a do semínek nezmarných.

Ó, tam se jistě dobře mají!
Je pod zemí jak v kožíšku
a šatečky si nemačkají
v tom Popelčině oříšku.

Ó, tam jsou dobře
uschovány!
Jsou přikryty i peřinou -
než otevřou se jarní brány
a teplé dny se vyřinou.

Zas bude poprask na
záhonku!
Těším se na tu honičku
všech lístků, pupenců a
stonků,
všech kvítků pro mou
voničku!

J. Urbánková

Zimní

Usnul ptáček ve větvích
a pohladil ho mráz
a pohladil ho sníh
a zima, zima zlá.
Do ledu píseň zamrzla.

M. Černík

Vánoce v lese

Koшатý, starý smrk
se chystá na Vánoce.
Široce rozpráhne
své sukovité ruce,
tiše se zahálí
do sněhobílé šály
a čeká, až se den
za kopec zakutálí.

Ozdoben střípký hvězd
a srpem zlaté luny,
pozve si bažanty,
zajíce, lišky, srny
a malou veverku,
která zas jako vloni
v tu tichou, štědrou noc
mu šišky rozezvoní.

V. Fischer

To byla rána. Vzbudilo to ježka ze spaní. A ježek se moc
zlobil a říkal při tom: "Zatrápená hruška," (zkusíme) a potom
řekl hrušce: "Já tě sním!"

(Lezeme po čtyřech, protahujeme se a říkáme to s ježkem.)

A snědl ji.

Co jsme vlastně dělali?

Měnili jsem barvu hlasu a jeho polohu tzv. hovorové
intonace. Mluvili jsme vesle, žadonivě, nazlobeně, zdlou-
havě, úsečně, potichu, nahlas, vyšším a hlubším hlasem.
Vyfukovali jsme vzduch sešpulenými ústy s hlubokým vde-
chem a s co nejdelším výdechem. Zkusili jsme i rychlé
vyfouknutí vzduchu z břicha. Cvičili jsme paže vláčnými
pohyby shora dolů a kmitání do stran, dřepy s vztyky,
protahování páteře v kleku. Zasmáli jsme se rozmazleně
hrušce, protože chtěla něco, co jí nepatří. A už také víme,
že není pěkně zhurta budit někoho, kdo pěkně spí, že ježek
spí opravdu dlouho a tvrdě a vůbec, že maminka má přece
jenom pravdu, když nám někdy nedovolí všechno, o co žado-
nime.

Už je podzim

Libuše Kurková

Obsah lekce:

V pohybové průpravě se soustředíme především na švihové pohyby paží, zaměřené na uvolnění, dále procvičujeme v různých obměnách úklony. Oba pohybové prvky využíváme v závěrečné hudebně pohybové formě. Kromě toho děti znázorňují tvar a pohyb koruny stromu a padání listů. Těmito pohybovými prvky se přiblížíme podzimní tematice, která se objevuje také ve hrách s rytmem spojených s mluveným slovem a v dětské písni na slova Jana Čarka. Ukázka je vhodná pro děti 4-5 leté, popř. i 5-6 leté.

Nejdříve se, děti, pěkně narovnáme, zdvihneme paže vzhůru a rozběhneme se. Až zazní hluboký tón, schoulíme se dolů do klubička, jako bychom byli kulaté jablíčko, které spadlo ze stromu.

Tak už běžíme, lehce zvedáme kolena a měkce našlapujeme.

(Děti běhají za doprovodu tichých úderů na činel obrácenou paličkou. Kdy zazní hluboký tón - úder plstěným koncem paličky, schoulí se do dřepu. Běh s tímto přerušením opakuje několikrát.)

Zastavíme se, zase se pěkně narovnáme a jen lehce pokrčujeme kolena. Pěrujeme v kolenou pružně a měkce jako gumoví panáčky a panenky.

(Děti stojí na místě a pokrčují kolena za doprovodu bubínku.)

Zahráli jsme si na gumové panáčky a zahrajeme si ještě na hadrové panáčky a panenky. Uvolníme paže, vyklepeme je, jako bychom je měli mokré a chtěli je rychlým třepáním usušit. A teď je rozhoupáme. Ale měkce, měkouče, jako by byly z těch nejjemnějších hadříčků.

(Děti kývají pažemi vpřed a vzad, přičemž mírně pokrčují kolena.)

Hadroví panáčky už jsou pryč, ale zase se vrátili gumoví panáčky a panenky. Opřou si ruce o ramena a budou se pružně uklánět vpravo a vlevo.

(Děti provádějí s učitelkou úklony vpravo - vlevo.)

Jak se slovíčko zatoulalo

Libuše Kurková

Obsah lekce:

Pohádku, kterou vypravuje učitelka, doplňují děti vytleskáváním slov, zpěvem melodických úryvků a dětské písničky, otáčením kola poskočným krokem. Protože v této pohádce se uplatňuje taneční pohyb jen minimálně, věnujeme se především na správné držení těla a na procvičování poskočného kroku.

(Učitelka začne bubnovat na bubínek pravidelný sled osminových hodnot.)

Co vám, děti říká bubínek, co vám povídá, že máte udělat? Ano, uhodly jste, už běžíme. Lehce zvedáme kolena a ani trochu nedupáme.

(Děti běhají podle doprovodu bubínku.)

Stačí. Sedneme si na chvíli do tureckého sedu a pěkně se narovnáme. Vezmeme si na pomoc triángl. Kdo bude krásně rovně sedět, tomu triángl zazvoní.

(Učitelka jde s triánblem uvnitř kruhu podél jeho obvodu a zahraje jeden úder před každým dítětem, které rovně sedí. Ostatní děti opravuje.)

Vidíte, všichni už dovedete krásně rovně sedět. Ale teď mi ukažte, jak to vypadá, když sedíte ošklivě.

(Děti povolí v držení zad, hrudníku i ramen.)

Sedíme ošklivě - triángl mlčí. Honem se všichni narovnejte!

(Děti se narovnají, učitelka zahraje úder na triángl. Tímto způsobem děti několikrát povolí v držení trupu a opět se narovnají. Zdůrazňujeme pevné držení v zádech, vytažení po celé páteři a pocit vzrovného držení hrudníku.)

Zahráli jsme si na gumové a hadrové panáčky, ale teď se všichni podívejte oknem ven! Vidíte náš vysoký javor? Ukažte mi, jak má rovný kmen a krásnou košatou korunu.

(Učitelka zvedá paže do širokého vzpažení, děti také znázorňují tvar stromu.)

Když fouká vítr, větve se křiví sem a tam, sem a tam...

(Děti provádějí s učitelkou lehké, mírné úklony vpravo - vlevo, paže mají stále zdvižené.)

A protože už je podzim, padají ze stromu lístky.

(Děti se připojují k pohybu učitelky. Naznačují plynulým pohybem vedeným shora dolů padání listů. Tento plynulý pokles paží doplňují rychlým pohybem prstů. Pohyb shora dolů několikrát opakujeme.)

Ale protože sluníčko ještě pěkně hřeje, sedneme si na lavičku a budeme si chvíli povídat a hrát.

(Děti si sedají na židličky nebo na lavičky a hrají si rytmickou hru na ozvěnu pomocí mluveného slova a tleskání. Slova opakují po učitelce.

Červený lístek,

modrá švestička,

žlutá hruštička,

barevný strom,

šedivé nebe,

červené jablíčko,

růžové sluníčko,

fialový květ.

Šlo vám to docela hezky, ale teď si poslechněte takovou podzimní písničku.

(Učitelka zpívá píseň za doprovodu xylofonu nebo klavíru.)

Hou - py hou, hou - py hou, ví - tr hou - pá vět - vič - kou,
g a e g a e g a e e g a e

vět - vič - ka se o - hý - bá, jab - lič - ko se ko - lí - bá
g a e e g a e g a e e g a efa

Opřeme si ruce o ramena a kroužíme.

(Děti se připojují k pohybu učitelky. Opřou si ruce o ramena a krouží pažemi směrem vpřed, vzhůru a vzad.)

Vstaneme a zase si vezmeme na pomoc triangl. Kdo dokáže krásně rovně stát, tomu triangl zazvoní.

(Učitelka obchází děti uvnitř kruhu a zahraje jeden úder na triangl před každým dítětem, které rovně stojí. Ostatní děti opravuje.)

Zvedneme obě paže vzhůru, krásně se protáhneme a zatřepáme oběma rukama, jako bychom v každé ruce drželi zvoneček.

(Děti provedou kmitavý pohyb rukou ve vzpažení, učitelka zahraje trylek na triangl. Dbáme na to, aby děti nevytahovaly ramena.)

Teď vám budu povídat pohádku a vy mně přitom občas budete trochu pomáhat. Pohádka vypráví o tom, jak se slovíčko zatoulalo.

Šlo slovíčko do světa a říkalo si: Jsem ze všech slov nejkrásnější, slyšíte přece: Červené, červené, červené, červené. (Učitelka doprovází slova tleskáním.)

Děti, vám se to slovíčko jistě také líbí. Tak si je se mnou zkuste říkat a zatleskejte si k tomu.

(Děti tleskají s učitelkou: červené, červené, ...)

. . . / . . .

Slovíčko šlo dál, cestou necestou a potkalo jiné slovo. Pozdravilo a hned se chlubilo: Jsem ze všech slov na světě nejkrásnější, poslouchej: Červené, červené... (učitelka doprovází slova tleskáním.)

Ty že jsi nejkrásnější? Já jsem ještě hezčí, poslouchej dobře: Jablíčko, jablíčko.

Děti, zatleskejte si to nové slovo.

Zkuste to, děti, pomalu a potichu se mnou.

(Děti se učí uvedenou píseň. Opakují ji několikrát s doprovodem učitelky.)

A teď si, děti, představte, že jste opravdu někde na zahrádce. Utvoříme kruh a představíme si, že uprostřed stojí jablonočka s červenými jablíčky. Když fouká vítr, větve se houpají. Ukažte mi nejdříve, jak se houpají ty nejnižší větve stromu.

(Děti se připojují k pohybu učitelky. Kývají lehce pažemi vpřed a vzad, za ruce se nedrží.)

Stačí. A teď mi ukažte, jak se kývají ve větru ty nejvyšší větvíčky. Zvedneme paže vzhůru - a už zafoukal větrík.

(Děti se připojují k pohybu učitelky. Paže zdvihnou do širokého vzpažení a mírně se pohybují z úklonu vlevo do úklonu vpravo atd.)

Vrátíme se k písničce Houpy, hou, houpy, hou. Nejdřív rozhoupáme ty nízké větve a potom ty nejvyšší větvíčky.

(Děti zpívají s učitelkou písničku Houpy hou. Na první polovinu písně lehce kývají pažemi vpřed - vzad, na druhou polovinu písně zvednou paže do širokého vzpažení a provádějí mírné úklony vpravo - vlevo. Píseň s pohybem opakují dvakrát - třikrát.)

Se skupinou 4 - 5 letých dětí uzavřeme lekci zpěvem písně s tanečním pohybem. Teprve později můžeme připojit níže uvedený instrumentální doprovod.

Se skupinou dětí 5 - 6 letých pokračujeme takto:

Aby ta písnička byla ještě houpavější, vezmeme si dva triangly. Jeden malý, s takovým zvonivým, jasným tónem a druhý větší, trochu sytější. Oba triangly se budou stále pravidelně střídát v rytmu písně.

(Děti tleskají s učitelkou: jablíčko, jablíčko ...)

. . . / . . .

Ale slovíčko červené vedlo stále svou, že je na světě nejkrásnější, slovo jablíčko je překřikovalo a co se tak hádala, došlo k nim třetí slovíčko. A hned spustilo: Zelený, zelený ... (Učitelka doprovází slova dupáním).

Slovíčko dupalo, až se hory zelenaly. Děti, zadupejte si s ním.

(Děti na chvíli vstanou, říkají slova s učitelkou a dupají: zelený, zelený ...)

. . . - / . . . -

Kde se vzalo, tu se vzalo, přišlo ještě jedno slovo a smálo se všem třem slovíčkům. Vy že jste nejhezčí? Jste strašně dlouhá. Poslouchejte, já jsem jako tečka krátké. A zatleskalo si: Strom, strom, strom. (Učitelka doprovází slova tleskáním.)

Děti, zatleskejte si také tak.

(Děti tleskají s učitelkou: strom, strom, strom.)

. / . / .

Slovíčka poslouchala a pak řeklo to prvé červené slovíčko: Postavíme se pěkně do řady a představíme se jedno po druhém. Uvidíme, které z nás bude nejhezčí. Pozor teď!

Červené - jablíčko - zelený - strom.

Všechna slovíčka zůstala s údivem stát. No tohle, vždyť my vlastně patříme k sobě.

Děti, zatleskejte si to s nimi!

(Děti říkají a tleskají: červené jablíčko zelený strom.)

. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Skupinu slov opakují dvakrát až třikrát.)

Všechna slovíčka si sedla pod strom, aby si trochu odpočinula. Ale slovíčko červené se zase začalo chlubit: Já umím také zpívat, poslouchajte:

Jak pejsek s kočičkou hledali jaro (léto, podzim, zimu)

Maňásková improvizace

Scénka s jarními květinami, zelenými větvičkami ap.

Pejsek s kočičkou spolu rozumují, oba slyšeli, že si děti vyprávěly, že už jaro přišlo - a pejsek s kočičkou nevědí, jak vypadá. Čekají, povídají si, hledají ho za stromy, ale nevidí.

Radi se s dětmi, děti napovídají:

Jaro je když: slunce svítí, hřeje, vyroste tráva, kvetou květiny, stromu se zazelenají, ptáci zpívají, včely bzučí, motýli lítají atd. (možná obměna ročních období).

Pejsek s kočičkou poděkují dětem za radu a společně si zazpívají jarní písničku.

červené, červené

c g e / c g e

Děti, zazpívejte si to s nim.

(Děti zpívají několikrát výše uvedený úryvek - s doprovodem xylofonu nebo klavíru.)

Na tom přece nic není, já také umím zpívat, ozvalo se slůvko jablíčko

jablíčko, jablíčko

g e c / g e c

(Děti zpívají několikrát výše uvedený úryvek.)

Myslite, že my neumíme zpívat, ozvala se slova zelený strom.

Jen poslouchejte:

zelený strom

d de d / c

(Děti zpívají několikrát výše uvedený úryvek.)

Zkusíme to dohromady, řekla si slovička a zazpívala si svou veselou písničku.

Červené jablíčko, zelený strom.

c g e / g e c / d de d / c

(Děti zpívají výše uvedený popěvek dvakrát až třikrát.)

Ta písnička se všem slovičkům moc líbila a tak nakonec vyskočila, vzala se za ruce a zatancovala si.

To byste si, děti, mohly také zkusit s nimi. Utvoříme si malá kolečka, kolik bylo vlastně těch slov? No přece čtyři. Tak v každém kolečku budou čtyři děti. Lehce se vezmeme za ruce a budeme otáčet kroužky lehkými poskoky.

(Děti se pohybují v malých kroužcích poskočným krokem, nezpívají. Učitelka hraje nářez uvedeného popěvku na zobco-

Didaktická hra

Cíl: zařazování, rozvíjení řeči

Počet dětí: 3 - 15

Pravidla:

Vyvoláme jedno dítě. Řekneme mu typický příznak nějakého ročního období. Například: "Sníh!"

Dítě odpoví: "Sníh padá v zimě."

Potom toto děcko vyvolá další a řekne:

"Velikonoční vajíčko!"

Další děcko odpovídá:

"Velikonoční vajíčko dostáváme na jaře."

Když druhé dítě nedovede odpovědět, odpovídá za něho dítě první.

Druhé dítě vyvolává další.

Náměty:

Jaro:

kočičky, narcisy, krokusy, fialky, macešky, pomněnky, kvetoucí stromy, tulipány, velikonoce, velikonoční vajíčko, pomlázka, kukačka, kuřata, jehňata, mláďata, špačkové...

Léto:

růže, karafiáty, lilie, slunečnice, vlčí máky, kopretiny, obilná pole, seno, jahody, maliny, borůvky, třešně, vedro, blesk, trm, kroupy, koupaliště, zmrzliny, pláž...

Podzim:

barevné listí, padající listí, vinné hrozny, sklizeň brambor, strniště, drak, kaštany, ořechy, mlhy, víchřice...

Zima:

sníh, led, náledí, jíní, jínovatky, sněhulák, ledové květy, brusle, saně, lyže, advent, svíčky, Mikuláš, Vánoce, vánoční stromek, betlém, silvestr, Nový rok, holé stromy...

vou flétnu nebo jiný nástroj. Potom si děti opět sednou a učitelka pokračuje ve vyprávění.)

Když si slovička dost zatancovala, sedla si zase pod strom, schoulila se do trávy a usnula. První se probudilo slovičko červené. Jak dlouho budou ti tři ještě spát? Půjdu se zatím trochu projít, řeklo si slovičko a šlo. Šlo pěšinou, pak pěšinkou, potom do kopce, pak z kopce a zatím se pod stromem probudila další tři slovička. Kam se podělo slůvko červené, divila se slovička. Půjdeme dál do světa sama, však si poradíme, řekla si a šla. Ale nebylo jim právě veselo a tak chtěla zazpívat svou písničku. Jenže jak začít? Písničku začalo zpívat přece vždycky slovo červené. Zkusilo začít zpívat slovo jablíčko i slovo zelené, ale nešlo to. Musíme přece to neposedné slůvko červené najít, řekla si slovička. Potom se vydala po pěšince, pak po pěšině, do kopce a z kopce a na jednou zaslechla:

červené, červené

c g e / c g e

Slovička šla po špičkách, docela potichoučku, za známým hláskem. Konečně našla slovičko červené. Houpalo se v červeném vlčím máku a povídalo si s červeným sluníčkem sedmítečným.

Potom se vydala všechna čtyři slovička dál do světa. Vykračovala si vesele se svou písničkou, kterou si s nimi ještě jednou zazpíváme.

(Děti zpívají několikrát celý výše uvedený popěvek s doprovodem xylofonu, zobcové flétny nebo klavíru. Zpívají v sedě nebo při chůzi.)

Jarní slunce

2. Kampak jedeš, sluníčko,
tralalalala?
Za tři hory, Aničko,
tralalalala.
Trala, trala, tralalalala.

3. Přivezu ti zlatý klíč,
tralalalala,
jmenuje se petrklíč,
tralalalala.
Trala, trala, tralalalala.

Kdo má nejhezčí míč

Libuše Kurková

Obsah lekce:

Podstatnou část lekce tvoří pohyb s míčem. V pohybové přípravě využíváme míčů při cvičení, ve chvílce taneční přípravy s hudbou se míč stává prostředkem pro podněcování dětské představivosti a fantazie. Od reálného předmětu přecházíme k imaginární představě. V poslední části lekce se věnujeme zpěvu dětské písně Foukej, foukej, větříčku, popřípadě zhudebnění říkadla. K písni připojíme jednoduchý taneční pohyb.

Hádejte, děti, s čím si dnes budeme hrát.

(Děti jmenují různé hračky, až uhodnou, že s míčem.)

A co myslíte, co všechno můžeme dělat s míčem?

(Děti říkají: házet, kutálet apod.)

Cvičení s míčem podle změn rytmu hudby.

Teď už vstaneme a zvedneme míč nad hlavu. Podívejte se na něj, jakoby to bylo krásné červené jablíčko.

Když zafouká větřík, jablíčko se na stromě kývá sem a tam....

(Děti stojí zpřímá, míč drží ve vzpažení, paže jsou zaoblené, naklání se mírně vpravo a vlevo. Učitelka se pohybuje s dětmi, dbá na to, aby děti nevytahovaly ramena.)

Když zafouká vítr ještě víc, jablíčko spadne dolů.

(Děti se předkloní a položí míč na zem.)

Jenže jablíčko je červené a tak ho brzy najdeme.

(Děti zvedají míč před sebe.)

SEDMIKRÁSKA

Sedmikrásky

Žlutá očka sedmikrásek
s kraječkami z bílých nití
od jara až do jeseně
z trávy svítí, zrovna svítí.

Sedmikrásky, kvítí skromné,
proč vás zveme chudobkami?
proto, že se o hrot slunce
chudák tráva dělí s vámi?

Řekněte nám, proč se někdy
na okraji kvítí rdíte?
Bláhové, snad za dědictví
chudoby se nestydíte?

H. Průchová

Chudobky

Jak je teplo! Všecka děvčátka mají slaměné klobouky. Aby to bylo veselejší, každý klobouk má jinou barvu. Tak to má být! Potom je malé náměstí v neděli jako zahrádka. Ó, jaké široké kloboučky! Není vidět do tváře toho, kdo je nosí. Až budete chtít mít nový klobouk, nechodte ke kloboučníci, nýbrž do zahrady, kde rostou chudobky. Napodobte jejich něžnost a bude vám slušet!

V. Nezval

Máme radost, že jsme našli krásně, červené jablíčko, a tak se s ním zatočíme.

(Děti drží míč před tělem, paže jsou zaoblené a otáčejí se na místě dokola drobnými krůčky.)

Všechna jablíčka uložíme.

(Učitelka jde se svým míčem ke koší nebo skřínce, v níž jsou míče uschovány a ukládá svůj míč. Děti ji následují.)

Ale víte co, vrátíme se znovu pod strom a najdeme si ještě nějaké jiné pěkné jablíčko. Kdo už ho našel?

(Učitelka zvedá ruku dlani vzhůru, jako by na ni držela jablko, děti ji napodobují.)

A ještě jedno jsme našli.

(Učitelka zvedá druhou ruku dlani vzhůru, děti ji napodobují.)

Které jablíčko je hezčí, to žluté, nebo to červené?

(Učitelka a děti drží paže v zalomeném upažení, ruce jsou vedle ramen dlaněmi obrácené nahoru. Zvedají střídavě pravou a levou ruku, pohledem sledují vždy dlaň, která se zdvihá vzhůru.)

Všechna jablíčka uložíme do košíku.

(Učitelka jde ke středu kruhu, děti ji následují. Naznačí, že ukládají jablka do košíku a vrací se na své místo v kruhu.)

Ještě chvílku zůstaneme na zahrádce, ale usadíme se pro změnu pod velikou hrušeň.

Znáte, děti, tohle říkadlo?

Foukej, foukej, větříčku,
shod' mi jednu hruštičku,
shod' mi jednu, nebo dvě,
budou sladké obě dvě.

(Děti říkají říkadlo, opakují je ve skupině i jednotlivě.)

Píseň husopasky

Skřivani už prozpěvují,
travička se zelená.
Na travičce poskakují
kúzлата i Alena.

Tahle malá husopaska
se skřivany zpívá si:
Kvete, kvete sedmikráska
pro věneček na vlasy.

J. Jelen

Sedmikráska

Malé žluté sluníčko
pomrkává z trávy.
Dobré jitro, kravičko,
jak ti slouží zdraví?

Kde jsi vzalo, sluníčko,
sněhobílé řasy?

Vždyť já nejsem, kravičko,
slunce ani maličko,
jsem květ sedmikrásky.

V. Fischer

Sedmikráska

Co za domem vám kvete od pomlázky
až do zimy?
To chudobky jsou, sedmikrásky
s krajíčky rudými.
Jsou věrné přítelkyně husopasek
od jara do zimy.
Z nich splétají si náramky i pásek
prstíky zrudlými.

J. Urbánková

Hádanka

Malé žluté sluníčko mhouří bílé řasy.
Namáhej se maličko. Co to bude asi?

(Sedmikráska)

A co kdybychom si to říkadlo zazpívali a vymysleli si tak hezkou písničku. Kdo nám zazpívá třeba jen začátek: Foukej, foukej, větříčku ...

(Děti se pokoušejí zpívat začátek říkadla na jednoduchý nápěv. Potom může pokračovat další dítě. V případě, že se nápěv nedaří dokončit, ujmě se tohoto úkolu učitelka. Potom se všechny děti písničku naučí zpívat.)

Písničku už dobře umíme a tak rychle vstaneme, srovnáme kruh, aby byl pěkně kulatý a ještě si nakonec trochu zatancujeme.

Stojíme pod velikou hrušní a tak nastavíme obě ruce, třeba chytíme nějakou velikou žlutou hruštičku.

(Děti zpívají píseň Foukej, foukej, větříčku, a pohybují se podle učitelky. Ruce drží před sebou, asi ve výši pasu, dlaněmi obrácené vzhůru. Na prvé čtyři takty provedou čtyři krátké přísuny vpravo stranou. Na další čtyři takty provedou čtyři krátké přísuny vlevo stranou. Po dokončení zpěvu písně cinkne jedno z dětí na triangel a tím tuto drobnou formu uzavře. V tomto okamžiku děti spojí obě ruce lehkým tlesknutím, jako by chytily hrušku.)

Sedmikrása ozimá

Včera tu ještě byla a celý den cosi kutila. Ráno rozpouštěla jinovatku, otvírala úbory, rozsvěcovala je, osívala prázdné plochy a žila bez problémů. Ale najednou se na ni sesypal sníh a přivedl ji z míry. Celá se zardívá úsilím a láme si hlavu, jestli by bylo správnější ustoupit a zmizet včas, nežli ji sníh celou zavalí, nebo jít do toho a vytáhnout se až nad sníh a naschvál kvést! No jo, naschvál, když je tak malinká! A tak mudruje, až ji sníh zasype. Když ho odhrneš, najdeš ji - zkřehlou a rozpačitou. Čeká, nesleze-li ještě aspoň na chvíli sníh, aby si mohla zakvést. Jéje, ta by si ráda zakvetla! A tak se vlastně rozhodla pro život, ani o tom neví.

Olga Hejná

Jak Slunce maluje jablíčka

Maňásková scénka

Když vám dá maminka jablíčko, řekne možná někdy: "Podívej se, to je krásné jablíčko, jako namalované!" Říká to vaše maminka?

Však ono to jablíčko malované je. Jablíčka maluje pro děti sluníčko. Maluje pro ně také třešně, meruňky, hrušky, švestky a taky ředkvičky, mrkvičku a ještě jinou zeleninu.

My si teď budeme povídat, jak to sluníčko dělá a trochu mu s malováním pomůžeme. Chcete?

Sluníčko si nejdříve připravuje barvy. Připravuje si je v zimě, když celá příroda spí pod bílou peřinou ze sněhu. Pod sněhem spí stromy, tráva, lesy a potůčky spí pod ledem. Sluníčko se občas přijde podívat, jestli ještě všechno spí a co dělají děti - jak sáňkují, jak lyžují a jak stavějí sněhuláky.

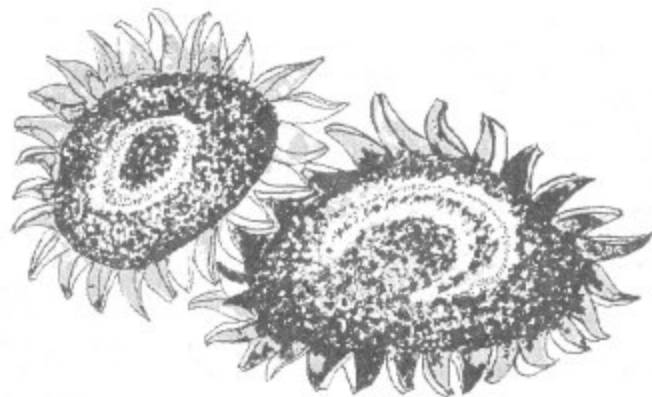
Umíte, děti, stavět sněhuláka? Pojďte, nakreslíme si sněhuláka s červeným nosem z mrkvičky!

Potřeby:

Tabule, barevné křídly, pro děti čtvrtky nebo papíry. Učitelka může předkreslovat na tabuli (u menších dětí), děti kreslí na papír.

V zimě je hodně zábavy a legrace, ale když trvá už dlouho, začne se všem stýskat po sluníčku. A sluníčko už má připravené barvy. Přijde, směje se a září a hřeje a volá: Probudte se všichni! Vstávat, jaro je tady! Všechno se rychle probouzí. Potůčky začnou proudit, tráva se zelená a stromy odhodí peřinu ze sněhu. Oblékají si hned nové šaty, bílé a růžové, v samých krásných barvách. Stromy kvetou a včely od květu ke květu roznášejí zprávu, že sluníčko zase přišlo. Kvetou taky květiny a brzy vystrčí ze země červenou hlavičku ředkvička.

SLUNEČNICE

Slunečnice

*Kam rosteš, zlatá slunečnice?
Vždyť brzy uvidíš
přes plot housata na rybníce.*

*Vítr tě zlomí, slunečnice,
vzrosteš-li ještě výš,
uvadnou tvoje zlaté lice.*

*"Neboj se! Z květů korouhvemí
chci výš, chci k slunci blíž,
však pevně stojím v rodné
zemi."*

H. Průchová

Slunečnice

*Slunečnice,
parádnice,
kávové má oči.
Žluté řasy
načesá si,
za sluncem se točí.*

*Slunečnice,
parádnice,
je jak panna z pouti.
Hlavu plavou,
kučeravou,
div si neukroutí.*

V. Fischer

Dovedly byste, děti, nakreslit hezké květy? Zkuste to!

Učitelka předkreslí jednoduché květy. Děti kreslí...

Na jaře je všude veselo. Sluníčko se pořád směje, obloha je modrá a na ní bílé obláčky. To už se z květů rodí třešně, meruňky, jablíčka i hrušky. Někdy obláčky přinesou déšť, aby stromy měly vláhu. Stromy potřebují vláhu, aby mohly všechno ovoce živit, aby rostlo.

Všimly jste si, jak se rodí třešně nebo jablíčka? Docela jinak než pejsek nebo kočička. Narodí se z květů. Drží se ručičkou za větev a jsou nejdříve docela maličké a zelené. Sluníčko se na ně chodí dívat a čeká, až povyrostou, aby mohlo začít s malováním. Malovat taková malá jablíčka, to by přece nestálo za to.

My si teď spolu nakreslíme, jak se sluníčko chodí do zahrady dívat na jablíčka.

Učitelka nakreslí sluníčko a strom. Během kreslení vybízí děti, aby jí radily: barvu sluníčka, stromu, listů apod.

Sluníčko se chodí dívat každý den a když náhodou nemůže přijít, pošle za sebe mráček s deštěm. Po dešti roste všechno rychleji. Sluníčko se nemůže dočkat taky proto, že ví, jak děti mají ovoce a zeleninu rády. Však taky všechno ovoce a všechna zelenina jsou velice zdravé. Který kluk a která holčička jí málo ovoce a zeleniny, každou chvíli stůně. To potom za nic nestojí. Bolí hlava, bolí v krku a celý den musíte ležet v posteli. Ani hrát si nemůžete. První vystrčí ze země hlavu ředkvička. A už je u ní sluníčko a namaluje ji pěkně na červenou. Právě takhle:

Učitelka i děti kreslí ...

Ředkvička krásně chrupe. Když vám k ní maminka namaže chleba s máslem a dá sklenici mléka, to je panečku pochoutka!

Na ředkvičkách si slunce vyzkouší barvu, jestli je správně červená. Brzy na jaře vyroste také salát a na něm si vyzkouší zase zelenou barvu. Když vám maminka připraví misku salátu, to potom každé jídlo jinak chutná.

Slunečnice

Řekli nám, že noční vítr zlomil slunečnici. Hráme si s její velikou zlatou hlavou. Emil je nevěřící Tomáš. Včera chtěl vědět, co se skrývá v hlavičce naší panenky. Strhl ji paruku a podíval se. Padaly z ní drtiny. Dnes strhl zlatý vlas z hlavy slunečnice. To, co zbylo, je dobré. Jsou to slunečnicová jádra. Emil nevěří, že noční vítr zlomil slunečnici. Řekl nám: Postavte se dokola a otáčejte hlavu za sluncem, které jede a jede. Nešlo to. Bývali bychom si ukroutili krk. Již víme, proč nevěří Emil, že noční vítr zlomil slunečnici. Jistě si ukroutila hlavu, neboť ji od rána do večera otáčí za sluncem, jako by to byl aeroplán a jako by ji v něm někdo odjížděl daleko, daleko za obzor, tam, kde je noc. Ihned jsme všichni pohleděli vzhůru a ihned nám bylo do pláče. Tiše jsme si prozpěvovali. Pak zašlo slunce a tři slunečnice svésily hlavu. A slunečnicová jádra na našem klině se třpytila, jako bychom plakali.

Hádanka

*Parádnice na tisíce kávových má oči,
žluté řasy načesá si, za sluncem se točí.*

(Slunečnice)

Když začnou zrát třešně, neví sluníčko, kam dřív skočit. Je jich tolik a každou musí omalovat, některé na žluto, jiné na červeno. Co říkáte, děti, pomůžeme sluníčku s malováním?

Učitelka i děti kreslí. Nakonec učitelka přikreslí ptáčka.

"Jestlipak víte, děti, proč jsem k třešním nakreslila ptáčka?"

Děti hádají ...

Protože vrabčáci, kosí a jiní ptáčci moc dobře vědí, kde právě zrají třešně a mlsají na těch nejsladších. Třešně jsou ale hlavně pro děti, a tak je jezte. Pro ptáčky jich stejně zbude ještě dost.

A teď vám dám hádanku: Na které ovoce potřebuje sluníčko oranžovou barvu?

Děti hádají a učitelka kreslí meruňku.

Oranžová je meruňka. Meruňka je sladoučká jako med a proto i včely chodí pit její šťávu. Meruňka je lepší než nejlepší bonbón.

Ze všeho nejraději však sluníčko maluje jablíčka. Na každém si dá záležet. Začne hned ráno a maluje až do večera. Obchází jablíčka z různých stran a maluje a maluje - jedno žluté, druhému udělá růžové tvářičky a třetímu červené. A když jablíčka vymaluje, pošle je v košíku dětem. Tady jsou:

Učitelka ukáže košík s jablky dětem a jablíčka jim rozdá.

Přečte od sluníčka dopis:

Milé děti,

Posílám vám jablíčka, abyste si pochutnaly. Jablíčka jsou také moc zdravá. Kdo nechce stonat, musí jíst hodně ovoce a zeleniny. Řekněte si o ně mamince každý den. To vám vzkazuje

Vaše Sluníčko

Možno vyvěsit dopis i pro rodiče.

SNĚŽENKA

Sněženka

Pod sněhem ještě,
než přijdou deště,
než přijde táni březnové,
když bílé šaty
jsou samé laty
a ještě není na nové,
sněženka hlásá jako loni,
že mráz už jaro nepředhoni.

J. Urbánková

Sněženka

Jak jsi bílá, něžná,
sněženko má sněžná!
Kterak bych já byla
jiná nežli bílá,
když jsem se tak blízko sněhu
včera narodila.

J. Čarek

Sněženka

Zima je bílá. Náhle mráz zaleze do země a země zčerná.
Z ledových kořínků vykvete sněženka. Slunce již svítí, ale tam dole
v zemi jsou ještě mrazíci. Tolik sněženek!

Když je natrhám, zebou mě prsty. Že se neroztaje ten bílý kvítek,
když ho postavím ve váze na náš stůl blízko kamen, do nichž se
stále přikládá! Pak přijde jaro a všechno bílé má svůj konec.

V. Nezval

Pod naším okýnkem

LIDOVÁ PÍSEŇ Z ČECH.

Pod naším okýnkem roste tam dvě růže, pod naším
okýnkem roste tam štěp. Jsou na něm jablčka, trhá je
ančí - čka, jsou dobrá, jsou sladká, jsou jako med

Ježek

Le - ze je - žek po - dle me - ze, ne - se dě - tem
ja - blíč - ko, ja - blíč - ko se za - ku - tá - lí, hle - dej
si ho, tra - vič - ko.

Sněženka

Je to marné, tahle cibulka je spáček nad spáček. Pravda, každý spáček není stejný, někdo chrápe a zhoří nic se mu nezdaří, jiný spí jak na psí plachtě a přitom má snů, že by jimi mohl zaplnit polovinu světa. A ona je ten případ. Každý sen se jí nepovede, ale včera, včera se jí jeden povedl přímo nádherně! Jak si tak podřimuje, najednou ji napadl takový kvítek - holátko zářivé a útlé, že se hned probírala ze spánku a tomu snu zatleskala malými zelenými pacičkami. Až se lekla, protože se vytleskala ven a nezbylo jí nic jiného, než ten svůj sen uskutečnit. Vystavěla a udělala zrovna takový kvítek jako ve snu, měla to hned, a lidé se nestačí podívat jejímu průbojnému talentu. Jenže ona se začíná nudit, co tady, když už sen uskutečnila? A tak kouká zmizet, aby mohla dál prohánět cibulkou své sny.

Olga Hejná

Schovávaná s jablíčkem

HUDBA: EMIL STRAŠEK
TEXT: VÁCLAV ČTYRTEK

1. U-KAŽ SE MI, JA-BLIČ-KO! NE-U-KÁ-ŽU, AN-ČIČ-KO,
SCHO-VÁM SE TI ZA LU-PEN, HLE-DEJ SI MNE CE-LÝ DEN.
2. PO NE-BI SE KOU-LÍ MRAK, PŘI-LÉT VÍ-TR SE-VE-RÁK, OD-VÁL LU-PEN
JA-BLIČ-KU, NE-CHAL HO-LOU VĚT-VIČ-KU 3. UŽ TĚ VI-DÍM, JA-BLIČ-KO!
JÁ OKI DO-LŮ, AN-ČIČ-KO, ZI-MA JE MI, ZE-BE MĚ, SKO-ČÍM DO-LŮ,
CHYŤ SI MĚ!

STROMY

Akát

Kampak včelka, kampak chvátá?
Akát kvete - pospíchám.
Polet', polet' včelko zlatá,
hodného já nepíchám.

J. Čarek

Topol

Topol štíhlý jako věž.
Kampak až, brachu, porosteš?
- Ještě výš a ještě výš,
až můj vršek nespátráš.

J. Čarek

Dub na hrázi

Břízky - těm je do tančení:
Pojď, ty dube, mezi nás.
- Kdepak, ani pomyšlení,
musím přece držet hráz.

J. Čarek

Javor

Stojí javor osamělý,
kdo ten javor rozveselí?
Dáme mu tam ptačí budku,
brzy bude po zármutku.

J. Čarek

Javory v září

Oštipují sluníčko
z mandlového těsta,
nemohou a neumějí
aspoň týden přestat.

A tak zvolna usínají,
v žlutém kostýmu -
to bude mít vítr zase
sladkou hostinu.

Radka Flanderová

Břízka

Kdo je ta štíhlá víla bílá,
co jara lože rozestýlá
prstíčky zkrchlých nadějí?
- No břízka, ty náš Matěji!

Otvírá plaše jara dveře,
svítí jak labuť na jezere
a zelené už vlásky má.
- A za horou hrom
zahřmá.

F. Nechvátal

Smrk

Mladý smrček, smrk,
natahuje krk:
Pusťte mě ven ze stínu,
bez slunce tu zahynu!

J. Čarek

Támhle je jabloňka

Živě LIDOVÁ PÍSEŇ Z ČECH / Z CHODSKA/

TÁM-HLE JE JA-BLOŇ-KA, JÁ NA NI PLE-ZU, JSOU-LI TAM JA-BLIČ-KA,
JÁ JE SE-TŘE-SU. JSOU-LI TAM JA-BLIČ-KA TĚ-KHÝ ČER-VE-WÝ, JÁ SI JUH
NA-TR-KÁM PRO PO-TĚ - ŠE - NÍ.

Borovice

Letí, letí holubice;
Skrýj mě, milá borovice,
jestřáb krouží pod nebesy,
ukryjte mě, černé lesy!

J. Čarek

Borovice

Stojí, stojí borovice,
Kdyby jich tu bylo více,
stál by tady celý les.
Přichystal bych pro vás hody:
Pojď, Honzíčku, na jahody,
sbírej si a jez!

F. Hrubín

Šiška

Spadla šiška na Františka.
Počkej, šiško šišatá,
budem péci dobré věci,
buchtu jako ze zlata.
Šup do pytle, šiško,
už mám prázdné břicho.

F. Hrubín

Veverka

Lez, veverko, lez,
zná tě celý les:
zná tě modřín, zná tě jedle,
i ta borovice vedle,
zná tě smrk a zná tě dub,
i ti chlapi, co jdou z hub.

Dřevaři

Dřevaři vozí kmeny
průseky
dolů k řece
a smrček ojíněný,
u řeky,
na pasece,
zimou se k zemi krčí
do sněhu
před vánicí
a sní, že s kmeny frčí
ze svahu
po sanici.

V. Fischer

Jíva a liska

Po jaru se živě stýská,
kočičky jdou na zvědy,
jestli také teta liska
má už zlaté jehnědy.

J. Čarek

Jíva

Shrbená jíva živá,
kloní se nad vodou,
protáhne záda křivá
nad svojí chudobou.

Prokřehlá, zimomřivá,
ve vodě po paty,
obloze zapošívá
chatrné záplaty.

V. Fischer

ŠÍPKOVÁ RŮŽE

Šípek

Co nad šípek je krásnější,
když obsypán je květem
a stehlík pod poupětem
holátka písni konejší?

H. Průchová

Šípková růže

Chodí se zlatohlávcí koupat?
Ba chodí - do šípkových
poupat.

Pro ně tu čirou rosu chytá
šípková růže porozvítá,

krůpěje v korunce zadrží
a do těch vonných nádrží

rovnýma nohama broučci
skáčí.

A to si křídla neumáčí?

A kdyby ... Cožpak trochu
vody!

To špina udělá víc škody!

J. Urbánková

Růžička

Znám jednu tichou polní
cestu,
poklady prosté chrání.
Na chudém šípku pro nevěstu
růžička kvete v stráni.

A sedmihlávek brzy zrána
sedává v jejím křoví.
Pisničkou jižní oblévána,
paprsky slunce loví.

K chudému šípku do té stráně
putují zlaté včely.
A na věneček pro tvé skráně
růžičky vypučely.

F. Nechvátal

Zelený ježek (kaštan)

Podzimek dnes školu jistě zmešká,
neloudá se, jde si jako jindy, co mu stačí dech.
Ale u školy vám v listí spatřil zeleného ježka,
co tu usnul, těžko říci, na bříšku či na zádech?

Ladislav Dvořák

Podzimek probouzí zeleného ježka

Klacičkem ho obrací na všechny strany,
až prokoukl pod ostrnatým krunýřem
kaštan jako malovaný
opravdickým malířem.

Ladislav Dvořák

O kočičkách

Kočičky jsou pozdrav jara.
Sluníčko prý jimi čmárá
po obloze modravé -

Vrba vedle vody
s olší rozpráví,
dlouhý topol v dálku
šumí pozdravy.

K. V. Rais

Větrík slíbujíc čí, čí,
kolátka však s mámou Mici
čtou o nové zábavě -
umí, hlavu na hlavě.

J. Jelen

Stromy

Rád mám naše domky,
rád mám českou ves,
střemcha nad ní voní,
kvete u ní bez.

Prší na ní květy
líp a jabloní,
do oken jí zjara
višně zavoní.

Vysoké stromy

Jak nám ta louka do šira
nad kopcem nebe otvírá!

Javor tam stojí u meze,
kdo na něj první vyleze?

Když vylezu na jasan,
uvidím do všech světa
stran.

Zkusím to vylézt ještě výš,
na břízu, kde má vítr
skrýš.

F. Nechvátal

Šípková růže

Růženka běžela po mezi se džbánem pro vodu. Vtom před ní zapanáčkoval zajíc, jako by chtěl promluvit. Ta se lekla. Couvne a schoulí se pod šípkový keř. Zatímco se chystá rozběhnout znovu, malé trny ohmatávají její květovanou sukénku. Již běží Růženka a motýl zvědavě usedá na růžové listky. To vykvetla šípková růže. A zatím Růžence chybí na sukni jeden květ. Vidiš, vidiš, neměla jsi chodit k šípku!

V. Nezval

Hádanka

Roste, roste stromeček,
pichlavý jak bodláček,
kulatý jak jablíčko,
červený jako líčko.
Co je to?

(Šípek)

Stromečku, řekni mi

Stromečku, řekni mi,
až přijdou chladné dni,
který lísteček ti na zem
spadne poslední?

Nevím, chlapče, ani já,
musím počkat na vítr,
musím počkat na liják,
až mě otrhají
a budu holý jako stín,
poslední lístek na zem
upustím.

M. Černík

Lesní školka

Stromky také školku mají,
sedí v řadě, nešeptají,
do souseda nestrkají.

- A kde je pan učitel?

Všude, kam se podíváte.
Žáčkům v létě od půl páté
ukazuje slunko zlaté
na pasece plné včel.

- Kdo je ten pan učitel?

Všichni ho tak dobře znáte,
o borůvky obíráte,
hlavu má až u nebes.

- My už víme, je to les!

F. Hrubín

Zvědavost

Myslím, že urba na hrázi
odpoví na tvé otázky:
Kudy se jaro prochází?
Kde rostou pomlázky?

M. Černík

Otloukej se, pišťaličko!

Dělám, dělám pišťalenu:
Pišťalenu, podař se mi,
jestli se mi nepodaříš,
dám ti ránu, až se svalíš,
jestli se mi podaříš,
dám ti křečar na pivičko
a pětáček na tabáček
bude z tebe hajdaláček.

J. Lada

Pišťalka

Míza žene v bujný květ.
Slyšíš ptáčky v sadě pět?
Kdo to nezná, neuvěří.
Dej nám pruty, jarní keři,
dej nám, vrbo, tenký prut!
Zapískáme jako z dud.

Na pišťalku prut nám dej,
zavýskáme, hola hej!
Otloukej se, pišťaličko,
zavoláme na sluníčko,
ať je u nás častý host!
Zapískáme na radost.

F. Nechvátal

TRÁVA

Tráva panenka

Rostu, rostu čistá, jasná
já, panenka tráva.
přijď, sluníčko, ať jsem šťastná,
přijď, deštičku, ať jsem zdráva,
já, panenka tráva.

Bolí - li co tvou hlavičku,
slož ji na mne, na travičku,
bolí - li tě hlava,
já se k tobě pěkně skloním,
ucitiš, jak líbě voním,
já, panenka tráva.

J. Čarek

V trávě

V trávě sedí Janička.
Kdyby byla lehoučka,
jistě by ji travička
nesla jako pavoučka.

Trávě však to nevádí,
ona už si poradí,
a když vstane Janička,
vstane i ta travička.

F. Hrubín

Otava

Lišák seče otavu,
muška pohrabuje,
komár zase nakládá,
liška našlapuje.

J. Lada

Co je tráva

Co je tráva, travička?

Stéblo na něm travička;
a těch stébel tisíce
a těch stébel na tisíc,
liják ani víchřice
nezmohou proti nim nic.

Snesou vodu, snesou prach,
jenom z kosy mají strach.

F. Hrubín

Senoseč

Tátovi kosa,
mámě hrábě,
nuši bábě
a mně bič.
Mraky se honí,
ujížděj, koni,
ať je seno
z louky pryč.

V. Fischer

Senoseč

Dobře se seče
za rosy zrána
zelená travička,
když mi donese
svačinu za mnou
moje frajirečka.

J. Lada

Větvička jmeli

Věděli jste, nevěděli,
co přináší snítka jmelí,
co ta snítka zelená
pro každého znamená?

Ty zelené ratolesti
přinášejí lidem štěstí.

Kde to jmelí roste?
To vám poví les,
to vám poví borovice,
roste na ní, na větvičce
skoro u nebes.

J. Čarek

Otloukej se

Klepy, klepy na kolínku,
otloukám si pišťalínku:
Pišťalínko, polez dolů,
za potůček půjdeme spolu,
sedneme si do vrboví,
prodáme tě slavíkovi.
Slavík hraje králíkům:
Tydlí, tydlí, tydlitum!
Tancujte mi podle noty
od pondělka do soboty
a v neděli dost, dost, dost,
až na pražský most.

Stojí vrba u potoka,
do vody se dívá,
pod zelenou kamizolou
pišťalku si skrývá;
až já na ni budu hrát,
rybky budou tancovat,
rak se bude ptát:
Já bych taky rád,
ale nevím jak - jak - jak.
Inu, raku, tak - tak - tak!

J. Kožíšek

Otloukej se

Vstávej, vstávej,
pišťalínko,
spala jsi už dost,
koho potkáš na tom světě,
hraj mu pro radost.
Potkala jsem slepičku,
podala mi růžičku,
pan kohoutek zlatý
proutek
za veselou písničku.

Ťuky, ťuky polehýnku,
probudím ti pišťalínku,
pišťalínko, vstaň,
po kopečku do borečku
běží zlatá laň.
Vlček běží - hola hej,
zlatá laňko, pozor dej!
Až já tobě zapískám,
po kopečku sejdi k nám!
Po kopečku cupy, cup,
do komory hupy, hup!
Jen ty, moje pišťalínko,
pěkně se mi lup!

Les

Tobě se zdá, že les se
mračí,
jen mlčí a jen morousí -
a on se směje pod vousy...

Musí mít ticho píseň ptačí
a laně plašší nežli vánek
zhluboka pijí ze studánky.

Miroslav Florian

Senoseč

Objevil jsem celou horu
s naším strejdou na traktor.

Krávy se tam tiše pásly,
nebe bylo od podmáslí.

Zabloudilo jedno tele
ze stáda až do jetele.

Bez mámy to tele bečí,
strejci jedou k senoseči.

Zdálky slyším dusot koní,
nikdo už je neredohoní.

Na voňavé kupě sena
díváme se do ztracena.

F. Nechvátal

Tráva

Někde je ostříce jak mečík rezavý,
někde je travička, co s broučky rozpráví,
zelená, šfavnatá, s lupínky čisté rosy,
zelená, zpěvavá, co vítr v loktech nosí,
voňavá jetelem, leštěná nožkou včelí
a plná čtyřlístků, abychom štěstí měli.

Hana Žantovská

Na senoseči

Arnošt Vaněček

Tomášek klečí uprostřed léta v senoseči na horách. Nemá žádný strach, když kosa sviští v trávě. Baví ho to právě, že modrý zub kosy podtiná stébla, zahání motýly a vosy v poledne, kdy země je tak teplá. Tomášek hledí do kraje, kde jsou pole a louky, barevné pruhy, jeden delší než druhý a tolik květiněk má modré nebo tmavé oči. A včela usedá mu na obočí, jako by na něm hledala med a pel, a slunce hoří, žár padá do stébel.

Hnědne mu zatím v slunci bílá pleť, bílá jako mléko v láhvi. Za den paprsky trávu usuší a Tomášek si bude dávat za uši dvě stébla a zlato pampelišek nebo barvinek.

Na trávě s krčímí kopci váli se a západ bude brzy samý nach, jak slunce rychle klesá v Pustinách.

Tomášek v louce běhá v pruhovaném tričku, trhá kvíty a nosí zase ráno kupky sena k vozíku a říká mámě:

"Profesorko Heleno,
děkuji ti za seno."

Hádanky

Sedí vila zelená
a koupá si kolena,
má na tisíc jazýčků,
ale šeptá
jenom šeptá
pořád jednu písničku.

(Vrba)

V létě se zelenají,
na podzim opadají.

(Listy)

Co má v lese nejvíce jehliček?
(Jehličnaté stromy)

Co v létě kvete,
v zimě dozraje
a veverka si na tom
pochutná?

(Šiška)

Korunu má,
král není.
Listy má,
kniha není.
Před deštěm chrání,
deštník není.
Co je to?

(Strom)

Strašidelný strom

Rok v přírodě (Naše rodina 23/92)

Pokud se těšíte na dobrodružné vyprávění z dalekých krajin, budete zklamáni. Stromem duchů, o němž se vám chystáme vyprávět, může být kterýkoliv náš ovocný strom. Z planě rostoucích to bývá dost často střemcha, trnka, hloh, ale též dub nebo topol. Takový strašidelný strom se pozná na první pohled: je ověšen většími či menšími pavučinatými závoji halicemi někdy celou korunu zbavenou všeho listí. Takové stromy je možno spatřit především v okolí Prahy, kde jsou velmi hojné. Ale najdete je i jinde.

Kdo je původcem tohoto záhadného jevu? Pavučinaté roucho je dílem housenek podivného motýla zvaného předivka. U nás žije celá řada, nejnapadnější tkanivo však vytváří předivka zhou- bná. Vedle ní je u nás velmi hojná předivka

TRNKY

Trnky

Už pod lesem kolem cesty
rozkvétají trnky bílé,
jak by dubnovému větru
tkaly plátno na košile.

Jejich květ sněh přivolává
a bratři se s nočním mrazem.
Mráz však žertu nerozumí,
zhnědlé listky shodí na zem.

Na trnky se zlobí třešně,
jež poupata otvírají:
"Kdybyste mráz nevolaly,
kvetly bychom jako v máji."

H. Průchová

Trnka

Když v holém keři zimní vítr hvízdá,
padají trnky do prázdného hnízda -
jak černá vajíčka - a zalehne je sněh.
Co vysedí ta chladná kvočna z nich?

Když zjara kvítí trní obalilo
a z oblak po tři dny se teple lilo,
hnízdečko loňské, zvetšelé,
také se zelená - klíčí v něm plevle.

J. Urbánková

obecná. Obě jsou obávanými škůdci ovocných stromů. Jejich housenky se žíví listím a každá z nich na své pouti za potravou táhne za sebou nekonečné pavučinové vlákno. A protože na napadeném stromě žijí mnohdy tisíce těchto škůdců, je koruna brzy obetkána celou sítí jemných vláken.

Jaký význam mají tyto pavučinové sítě?

Sítě tvoří bezpečnou ochranu housenek před útočícími ptáky. Žádný pták se totiž neodvážá vniknout do sítě z obavy, aby se do ní nezapletl.

Mnozí z vás se jistě zamysleli nad tím, co se stane s housenkami, když jsou listy spotřebované. Pavučinová síť totiž funguje i jako pevné vězení, které housenky nemohou opustit. Mnohé z nich proto zahynou hladu, jiné - a těch je daleko víc - si uchovávají život a zakuklí se. Někdy bývá kukel na stromě tolik, že větve se pod jejich váhou prohýbají.

Co si myslíte, že se potom stane s napadeným stromem, který housenky zbavily všeho listí? Zahyne?

Strom nezahyne. Z pupenů vytvoří nové listy a žije, dále alespoň do příštího léta, kdy je s velkou pravděpodobností napaden housenkami znovu.

Jaké stromy poznáme?

Nadja Jasanová

- Soustředěný poslech a reakce na pokyn v hudbě
- Nácvik správného držení těla, cvičky páteře, aktivní stažení a uvolňování svalů
- Kresba na námět "Náš strom"

Topol štíhlý jako věž,

Kampak až, brachu, porosteš?

Ještě výš a ještě výš,

až můj vršek nespátíš!

J. Čarek: Máš rád stromy?

TULIPÁN

Tulipán

*Načpak, nač
je ti, pane
tulipáne,
načpak, nač
je ti květináč?*

*Piješ vodu z konvíčky,
my ji pijem z nebe!
Slyšeli jste, lidičky!
Z nebe prý to zebe!
uvězněný ze oknem
nesmíš si hrát s kosy.
Pojď ven, ať si přituknem
douškem chladné rosy.*

*Načpak, nač
je ti, pane
tulipáne,
načpak, nač
je ti květináč?*

Tulipán

Měli jsme v zahradě hosty. Vím to jistě, třebaže nebyl pošlapán ani jeden záhon. Jak byti asi malí ti hosté! Seděli na zemi v kole s popíjeli. Popíjeli červenou limonádu z takových nádherných pohárů. Všechno nám vypili. Ani kapka nezbyla na dně tulipánu.

V. Nezval

Děti nejdříve rytmizovaně vyslovují a vytleskávají názvy stromů, které znají:

ze - le - ná bo - ro - vi - ce
bí - lá bří - za
niz - ká ko - do - dře - vi - na

Pak se naučí říkadlo a rytmizovaně vyslovují. Na téma říkadla si zahrajeme hru - jak roste topol. Rozdělíme děti na dvě skupiny a postavíme je do dvou řad čelem k sobě. Řady musí být od sebe dost vzdáleny. Na slova 1. řádku jsou děti ve dřepu, snaží se držet trup vzpřímeně a rukama vytvoří nad hlavou stříšku jako špičku topolu. Při 2. řádku říkadla topol začne růst - děti se vzpřímeně zvedají do stoje. Na slova "Ještě výš, ještě výš" jde celé tělo do výponu, paže do úplného protažení, až děti stojí na špičkách. Na slova 4. řádku výdrž v protažení, oči sledují vršek topolu, paže pomalu klesají a ze stoje na špičkách přejdeme pozvolna do stoje na celém chodidle.

Učitelka si s dětmi povídá, co všechno se dělá ze dřeva. Z vysokých topolů budou solné sloupy, které se používají při stavbě továren a přehrady. Nejprve přijdou dřevorubci a stromy pokácejí. Z těch nejpevnějších pak vyberou ty, které budou lidem pomáhat v jejich práci. Děti stojí opět ve dvou řadách proti sobě. Na silně akcentovaný pokyn (akord v klavíru, úder bubinku, tlesknutí) první strom padá - dítě si přes klek s podporou co nejrychleji lehne na zem. Druhé dítě vyčká na další pokyn (akord) a také prudce "padá". Pokračujeme ve hře, až se vystřídají všechny děti.

Učitelka prochází mezi dětmi a vybírá "pevné" stromy. Děti leží na břišku, ruce mají složeny pod bradou a nohy jsou souběžně vyrovnané. Učitelka přistoupí ke každému dítěti, aby se přesvědčila, jak pevně umí udělat "dřevo" - na pokyn dítě stáhne a zpevní sedací a břišní svaly, po krátké výdrží je zase uvolní. Při správném provedení cviku se napnou nohy a paty se přiblíží k sobě. Uvolněním se mění opět jejich poloha. Pevnost stažení zkusíme poklepáním na sedací svaly, které se nesmějí ani pohnout. Stažení a uvolnění opakujeme několikrát, aby si dítě tento pohyb uvědomilo a svou vůlí mohlo svaly ovládat. Pak z dětí postavíme silné, vysoké

Tulipán

Každý tulipánek
má rád pevný spánek,
když se blíží noc a déšť;
jenom jeden tulipánek
nedověřel svůj rudý džbánek,
ať prý zmokne - vem to neš!l

Skulila se kapka,
za ní druhá krapká,
v kalichu se schovala,
a hned třetí po ní,
pátá čtvrtou honí,
květ je plný bezmála.

Rozlepil se džbánek,
zmoklý tulipánek,
upadl mu jeden díl;
slétl plátek druhý,
jako střípek z duhy
ještě v trávě zasvítí.

J. Urbánková

sloupky. Na silně akcentované hudební pokyny děti co nejrychleji jedno po druhém vstanou.

V další části této hry střídáme za sebou prudký, rychlý pohyb "stromy padají" a "stavíme sloupky". Při prvním pohybu hrajeme stupnici v akordech sestupně, při druhém pohybu vzestupně.

Než začnou děti kreslit na námět "Náš strom", učitelka zdůrazní, že mají kreslit jeden strom. Vyzve děti, aby si vzpomněly, kde viděly ve svém okolí - v parku, v zahradě, na výletě - ten "náš" strom. Je to krásný strom, vysoký, rovný, zdravý a silný.

Lesní brigáda

H. Korvasová

Do úvahy pro děti předškolního věku připadá např. trhání plevce v lesní školce nebo šišek z nízkých stromů. Vše po dohodě s pracovníky polesí.

O stromech

Hana Korvasová

O stromech se nejlépe povídá v lese. Na podzim se dá navíc hrát tzv. **Napichovačka**. Spočívá v tom, že děti musí v určitém časovém limitu napichnout na prut co nejvíce listů. Při počítání řeknou pak název stromu, jemuž list patří.

Samo povídání ještě nikoho nepřesvědčilo, jakým zázrakem je vzrostlý strom. Nechme děti jeden vypěstovat. Začneme ze semenáčků. Děti si jej vyrýpnou a každý se o svůj semenáček stará doma. Ke konci roku všechny děti stromek přinesou ukázat do mateřské školy.

VLČÍ MÁK

Vlčí mák

*Já si pyšně chodím kolem,
všechny kytky vadnou kolem,
hlavu mají u země,
i ty z louky za rybníkem,
ale mně je příjemně
pod červeným slunečníkem.*

F. Hrubín

Vlčí mák

*Na kytaru dmky, brnky
cvrček v žitě hrál,
cvičil kvapík, cvičil polku
na motýli bál.*

*Chrpa, celá v modrém, chválí
vlčí kabátek.
Jak jen to mák vyčaroval
z těsných poupátek?*

H. Průchová

Vlčí mák

*Naši velcí bratři a naše veliké sestry odjeli daleko do města,
kde je slet. A my, ze všech nejmenší karkulky, rozestoupily
jsme se mezi pšeničné klasy a tančíme, tančíme v červených
sukničkách.*

V. Nezval

Záchrana lesních stromů

Sběr starého papíru je jedna z možností, jak stromy chránit. Jedná se nejlépe o celoroční akci s ukončením a vyhlášením nejlepších sběračů v jarních měsících. Na oslavu zachráněných a znovu narozených stromů je vhodné připravit v lese ozdobení stromků a velmi působivé je pak projevení citů dětí ke stromům (pohlazení stromu, píseň, taneček, hra na flétničku apod.).

Kvetou kočičky

Maňásková improvizace

Na scénku přichází holčička s pejskem - vypráví mu, že už přišlo jaro, protože "kvetou kočičky" - slyšela to od maminky a ta přece nikdy nelže. Děvčátko odchází ze scénky "na kočičky", pejsek na opačnou stranu.

Pejsek svolává zvířátka a sděluje jim novinu, že "Micka kvete". Zvířátka se diví. Pejsek volá kočičku, ta přibíhá, pejsek ji okukuje a hádá, co by na ní mohlo kvést (sněženky, pampelišky apod.). Nic ale na Micce nekvete, tak maminka asi lhala!

Holčička se vrací na scénku s proutky kočiček - vysvětlí zvířátkům, že se tak říká květům jivy a poučí je, že se nemají květy zbytečně trhat - první potrava včel. Holčička odchází ze scénky "dát květy do vázy", zvířátka za ní a líbují si, že už ví, co jsou kočičky.

Mák setý

*Spadaly pestré květy máku
ze stonků rovných jako svíce.
Sýkorky mlsné, povězte nám,
dozrávají už makovice?*

Hádky

*Který domeček
plný zrníček
vyroste na poli?*

(Makovice)

*Stojí sloupeček,
na tom sloupečku hrneček
a v tom hrnečku na sta
kroupeček.*

(Makovice)

*Pán v červeném klobouce
rozhlíží se po louce,
slunci nikdy nesmeká,
ale větru, větru smekne
zdaleka.*

(Vlčí mák)

*Tak jako maják v šerém moři
plamínkem rudým kytky hoří.
A když rozfouká vítr méch,
je celá louka v plamenech.*

(Vlčí mák)

*Je chliveček bez dvířek,
je v něm víc než sto oveček.*

(Makovice)

Vrby se nám zelenají

2. Žežulička v háji zpívá,
sedmihlásek se ozývá,
radujme se, veselme se.

3. Byla zima mezi náma,
ale už je za horama,
radujme se, veselme se.

Jedlička

Vlčí mák

Než rozkvetě, kuje tajné plány a aby nikomu nenapadlo, jaké kousky chystá, je tiše jako pěna a tváří se jak vtělená pokora. Listů má, jen aby se neřeklo, a z malinkého poupátka můžeš vytřepat leda tak zdvořilou, utínanou panenku s navrtanou ulízanou hlavinkou, dobrý trynko, dobrýtro, má milá! Jenže to je panenka, to není on. Najednou na tebe za zády vyplázne jazyčisko a to je teprve on a nikdo jiný. Vytahuje se, třese ti pod nosem plamennou hlavou, umlsává slunce z oblohy a plný rozmaru dotírá na všechny dobráky kolem. Rozdělává ohničky u cest a z nich místo dýmu stoupá jen a jen smích. Ale stačí trochu nepohody a najednou vidíš, že není tím, čím se dělá, že je to vlastně křehký pierot a má stejně blízko k smíchu i k pláči. A vidíš jeho nenadálou úzkost. Ach, hasne mi ohýnek, on mi zhasne! Je mu tak úzko!

O. Hejná

Důbravěnko zelená

Mírně *Lidová píseň z Moravy.*

1. DŮ-BRA-VĚN-KO ZE-LE-NÁ, DŮ-BRA-VĚN-KO
 1. ZE-LE-NÁ, CO JSI TAK O - PUŠ-TĚ-NÁ,
 1. CO JSI TAK O - PUŠ-TĚ-NÁ.

2. Došli na mňa mrázové,
velíci nečasové.

3. Až ti mrázové přendú,
zasěj zelená budu.

4. Široký list ponesu,
drobným kvítkem pokvetu.

5. Mládencom na kytčky,
panenkám na vínčky.

VŘES

Lesní studánka

Znám křišťálovou studánku,
kde nejhlubší je les,
tam roste tmavé kapradí
a vůkol rudý vřes..

Tam ptáci, laně chodí pít
pod javorový kmen,
ti ptáci za dne bílého,
ty laně v noci jen.

Když usnou lesy hluboké
a kolem ticho jest,
tu nebesa i studánka
jsou plny zlatých hvězd.

J. V. Sládek

Vřes

Za mnou, včelky, k lesu,
hola hej!
Dnes je v květech vřesu
včeli rej.

Roje včel se sletí
mezi vřes,
přivedou i děti
na ten ples.

H. Průchová

Vřes

Les stárne. První žlutý list spadl z javoru.
A tam dole na mýtině, kde se plazí při zemi zelené proutí,
objevilo se několik nafialovělých žilek na stárnoucí ruce lesa.
Je to vřes, vřes na věneček podzimní vily.

V. Nezval

ZELENINA

Brambory

Neřeknu ti, i když vím,
co zem snáší na podzim.

Kokodáká slepička:
"Země snáší vajíčka!"

M. Černík

Brambory

Vítr fouká od hory,
svítí jasné obzory.
Ohně planou z hnědých polí,
kouř se plazí do údolí.
Ohně planou, kouří nať,
urána sedá na souvrať.

Za vršíčkem černý les,
brambory se kopou dnes.
Zajíc skáče, dělá klíčky,
vyplašíme koroptvičky.
Odskočím si na houby,
strčíme je do trouby.

Naplní se komora,
fůra vjíždí do dvora.
Vítr třese starou lipou,
brambory se z pytle sypou.
Večer tlučká, klepy klep,
bramborů je plný sklep.

F. Nechvátal

Zelenina

Něco kulatého,
něco hladké,
něco kyselého,
něco sladké!

Hrášek je kulatý,
čočka je hladká,
zeli je kyselé,
mrkev sladká.

J. Kožíšek

Jak si stýská zeli

Povídala
hlávka hlávce
na záhonu
na zahrádce:

Nevím, nevím,
necítím se zdravá.
Ale, tetka,
to vám
roste hlava!

K. Vůjtek

ZVONEK

Zvonek

Zvoním, zvoním po lese,
ať to vítr roznese.
Pavouk rozvěsil už síť,
láká mušku: "Chyť se, chyť!"

Zvoním, zvoním na poplach,
z pavouka jde zrovna strach.
Muško, muško, pozor dej,
pavouku síť netrhej!

Zvoneček

Když pohne vítr lučními zvonečky,
poslouchám na celé údolí
a je mi, jako by se rozhlaholily
zvonice daleko na obzoru.
Neslyším nic, ani hlásku,
slyším jen teci řeky.
Slyším jen vzdálený mlýn
a neslyším už ani ten.
Slyším velké ticho.
A včely a mušky a komáři
a slunéčka sedmítečná se zastavují.
Zastavují se a poslouchají
svými neviditelnými oušky
klekání zvonečků lučních.

V. Nezval

Lesní zvonky

Ó zvonky, zvonky, zvonky,
ty modré zvonečky,
ty ve dne nezazvoní
květnými srdčky.

Na křišťálových vozech,
zlatými kolečky
tu zvoní, zvoní, zvoní
ty lesní zvonečky.

J. V. Sládek

Leč v noci, v noci, v noci,
když měsíční je svět,
tu vlí svatební průvod
vyjíždí na pažit.

Hádanky

Sedí panna v okně,
suknička jí mokne,
přijde pán kapitán,
hlavičku jí utne.

(Petržel)

Bez nohou a bez rukou
a přece na tyč vyleze.

(Fazole)

Kteří dobří kamarádi
vyčistí nám zuby rádi?

(Mrkev, jablíčko)

Odřata hlava od krku celá
a přece krve neteklo.

(Zelí)

Zelená jsem, tráva nejsem,
červená jsem, krev nejsem,
tvrdá jsem, kost nejsem,
sladká jsem, med nejsem,
vlasatá jsem, panna nejsem.

(Mrkev)

Sedí panna v komoře,
vlasý má venku na dvoře.

(Mrkev s natí)

(Řepa)

Sedí panna na hrádkách
v devatero kabátkách
a těm, kdo ji svlečou,
slzy z očí tečou.

(Cibule)

Zvonili, zvonili

Zvonili, zvonili na zvoneček,
lidé se sbíhali na kopeček
jak na koni: "Kdo to zvoní?"
Zvonil to malíčký mraveneček.

"Ty jeden ošklivý mravenečku,
cože ty dělat máš u zvonečku?
Běž si domů, hleď si svého,
nezvoň a nežaluj na každého!"

J. V. Sládek

Zvonky

Když večer bývá ticho v ulici,
jen vůně stoupá ze zahrad.
Než jdeme spát, slýcháváme častokrát
z kolika oken hodiny bijící.

A každé jinak devět oznámí,
některé zvučně, v jiných zahrká,
i kukačka se kdesi rozkuká
a také věž zaduní nad námi.

A nakonec pak bimbam do ticha -
to zvoní zvonky v naší zahrádce,
pak zlehka vpádnou lesní přesladce.
Svět poslouchá a skoro nedýchá.

J. Urbánková

Alenčina zahrádka

Loutky: Alenka, Honzík

Rekvizita: konvička, zelenina, košíček

Scéna: zahrádka, plot

Alenka: *(jde, nese košíček a prozpěvuje si)* Šla Nanynka do zeli ...

Honzík: Nazdar, Alenko, kam jdeš?

Alenka: Na zahrádku, chceš jít se mnou?

Honzík: Chci a rád. *(Dojdou k zahrádce.)*

Alenka: Ta je hezká, víd' už mi kvetou kytíčky, ale co je tam trávy...

Honzík: Počkej, já ji vytrhám. *(Vytrhává trávu.)*

Alenka přinese koněvku a zalévá.

Honzík: Proč na to liješ vodu?

Alenka: To se musí, kytíčky mají taky žízeň.

Honzík: Ukaž, já taky budu chvilku zalévat. *(Zalévá)*

Alenka: Tak a teď ještě musím natrhat zeleninu. *(Prohlíží záhony.)* Nejdříve mrkev. Honzo, viš vůbec, jak vypadá mrkev?

Honzík: Tamhle. *(K dětem)* Je to mrkvička?

Děti

Alenka: Po té červenají tvářičky a dobře po ní vidíme. A co je tohle? *(Ukazuje ředkvičku.)*

Honzík: Tohle je ... tohle ...

Děti a Alenka: Ředkvička!

Alenka: Znáš tuhle zeleninu? (Podává Honzovi hlávkový salát.)

Honzík: Tohle je asi okurka ...

Alenka: Ale jdi. Děti, co to je?

Děti

Alenka: Teď si to řekneme všechno ještě jednou. (Vyndává z košíčku jednotlivé druhy zeleniny, děti a Honza je jmenují.)

A ještě kytičku pro maminku.

Honzík: (utrhne kytičce hlavičku) Na.

Alenka: Jémine, raději toho nech. Copak kytičkám se trhá jen hlavička? Jak bys ji dal do vázy? Každá kytička musí mít stonek. Takhle

Honzík: (stydí se) Nežlob se, Alenko, příště ji utrhnu takhle dlouhou. Ukaž, já ti vezmu košík.

(Odcházejí, zamávají dětem) Na shledanou!

Kopu, kopu brambory

HUDBA : VIKTOR KALABIS
TEXT : VÁCLAV ČTVRTEK

Rychleji *mf*

1. KO-PU, KO-PU BRAM-BO-RY, MÁM JICH PL-NĚ KO-MO-RY.
2. KO-PU, KO-PU BRAM-BO-RY, MÁM JICH PL-NĚ KO-MO-RY.

1. U-VA-ŘUŇ JE NA LOU-PAC-KU, PO-ZKU NA NĚ NA-SÍ KAŽ-KU-
2. NA-VA-ŘÍM ZNOH HR-NEC KA-ŠE, PO-CHUT-NÁ SI NA NÍ VA-ŠEK.

1. TA SE BU-DE MÍT! TA SE BU-DE MÍT!
2. TEN SE BU-DE MÍT! TEN SE BU-DE MÍT!

Šel zahradník do zahrady

LIDOVÁ PÍSEŇ Z ČECH

ŽIVĚ *mf* *E₅*

1. ŠEL ZA-HRA-DNÍK DO ZA-HRA-DY ŠMO-TY-KOU, ŠMO-TY-KOU,
2. NE-BY-LA TO RŮZ-MA-ŘY-NA, BYL TO KŘEN, BYL TO KŘEN,

1. VY-KO-PAL TAM RŮZ-MA-ŘY-NU VE-LI-KOU, VE-LI-KOU.
2. VY-MO-DIL HO ZA-HRA-DNÍ-ČEK Z O-KRA VEN, Z O-KRA VEN.

Záhon petržele

Živě LIDOVÁ PÍSEŇ Z ČECH

1. ZÁ-HON PE-TR-ŽE-LE, ZÁ-HON MÁ-KU: NE-CHODĚ-TE
K NÁM, HO-ŠI, DO BA-RÁ-KU.

The musical notation is in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of two staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Živě' (Allegretto) and the dynamics are 'D' (Dolce) and 'A7' (Allegretto). The lyrics are written below the notes.

2. Záhon petržele,
záhon prosa:

nechodte k nám, hoši,
když je rosa.

3. Záhon petržele,
záhon zeli,

nechodte k nám,
hoši, až v neděli.

Bramborová

Živě HUDBA: VIKTOR KALABIS
TEXT: VÁCLAV ČTVRTEK

1.-2. FOU-KÁ VÍ-TR OD HO-RY, PE-ČE-ME SI BRAM-BO-RY

1. HOŘ-O-HNIC-KU BO-RO-VÝ, AŽ UŽ NE-JSOU SY-RO-VÝ,
2. JÁ DÁM BRAM-BOR, TY DÁŠ SŮL, VE-ZME-ME SI KA-ŽDÝ PŮL,

1. HOŘ-O-HNIC-KU BO-RO-VÝ, AŽ UŽ NE-JSOU SY-RO-VÝ.
2. JÁ DÁM BRAM-BOR, TY DÁŠ SŮL, VE-ZME-ME SI KA-ŽDÝ PŮL.

The musical notation is in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of three staves. The tempo is marked 'Živě' (Allegretto) and the dynamics are 'mp' (mezzo-piano). The lyrics are written below the notes.